

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

1.1 Ocena stanja

Zdajšnja ureditev denarne socialne pomoči (v nadaljnjem besedilu: DP) je določena z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre) in z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18 in 47/19; v nadaljnjem besedilu: ZUPJS).

Z DP se v skladu z ZSVarPre posamezniku oziroma družini zagotavljajo sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Šteje se, da je preživetje omogočeno, če so upravičencu zagotovljeni dohodki, s katerimi razpolaga po plačilu davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost, v višini minimalnega dohodka, določenega s tem zakonom (cenzus). V višino le-tega so vključeni tekoči stroški osnovne prehrane, ogrevanja, osnovne obutve in obleke, elektrike in stroški osnovne higijene, kar pomeni, da je DP namenjena osnovnemu preživetju oziroma kritju nujnih življenjskih stroškov.

Odobrena višina DP, ki jo prejme prejemnik zase in za svoje družinske člane, je odvisna od višine dohodkov družine, števila družinskih članov, premoženja (nepremičnin, prihrankov) ter zagotovljene oskrbe in morebitnega obstoja krivdnega razloga (npr. neprijavljenost pri Zavodu Republike Slovenije zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: ZRSZ) ali izbris iz evidence brezposelnih oseb zaradi neizpolnjevanja obveznosti, prestajanje zaporne kazni).

Višina DP, ki naj bi preprečevala absolutno revščino in zagotavljala sredstva za zadovoljevanje minimalnih potreb, ki omogočajo preživetje, se določi tako, da se od višine, ki zadošča za preživetje – od minimalnega dohodka samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine (t.i. cenzus) – odšteje dohodek samske osebe oziroma družine, ugotovljen na način, ki ga določa zakon (lastni dohodek).

Minimalni dohodek samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine se po veljavnem zakonu določi v skladu z ekvivalenčno lestvico in glede na razmerje do osnovnega zneska minimalnega dohodka (v nadaljnjem besedilu: OZMD).

Znesek OZMD je določen v ZSVarPre in se usklajuje z inflacijo. Od začetka leta 2012, ko sta se začela izvajati ZUPJS in ZSVarPre, do konca leta 2020 so se zneski OZMD gibal takole:

- od 01.01.2012: 260,00 evrov,
- od 01.08.2013 (uskladitev): 265,22 evrov,
- od 01.08.2014 (uskladitev): 269,20 evrov,
- od 01.08.2015 (uskladitev): 270,82 evrov,
- od 01.01.2016 (prenehanje veljavnosti ZUJF): 288,81 evrov,
- od 01.08.2016 (uskladitev): 292,56 evrov,
- od 01.08.2017 (uskladitev): 297,53 evrov,
- od 01.06.2018 (novela ZSVarPre): 385,05 evrov,
- od 01.08.2018 (uskladitev): 392,75 evrov,
- od 01.08.2019 (uskladitev): 402,18 evrov.

OZMD trenutno znaša 402,18 evrov.

Po ekvivalenčni lestvici, ki je določena v veljavnem ZSVarPre za DP, znaša višina minimalnega dohodka za vlagatelja vloge za DP in posameznega družinskega člana glede na razmerje do OZMD 402,18 evra:

1. prva odrasla oseba: 1 OZMD oziroma 402,18 evra,

2. prva odrasla oseba oziroma samska oseba, ki je delovno aktivna od 60 do 128 ur na mesec: 1,26 OZMD oziroma 506,75 evra (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,26),
3. prva odrasla oseba oziroma samska oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 1,51 OZMD oziroma 607,29 evra (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,51),
4. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi, ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7 OZMD oziroma 281,53 evra,
5. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo, ali nezaposlena oseba in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu, in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76 OZMD oziroma 305,66 evra,
6. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57 OZMD oziroma 229,24 evra,
7. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 0,83 OZMD oziroma 333,81 evra (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,26),
8. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna od 60 do 128 ur na mesec: 0,7 OZMD oziroma 281,53 evra (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,13),
9. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do DP, dokler ga mora ta preživljati v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, ki je najstarejši: 0,59 OZMD oziroma 237,29 evra,
10. povečanje za vsakega otroka v enostarševski družini, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne dobiva prejemkov ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema: 0,18 OZMD oziroma 72,39 evra.

V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do OZMD določi v polovični višini merila za otroka iz prejšnjega odstavka.

V skladu s 17. členom ZUPJS se kot premoženje pri ugotavljanju upravičenosti do DP šteje:

1. nepremično premoženje;
2. osebna in druga vozila
3. vodna plovila;
4. lastniški deleži gospodarskih družb ali zadrug;
5. vrednostni papirji;
6. denarna sredstva na transakcijskem ali drugem računu, kadar ne predstavljajo dohodka skladno s prvim odstavkom 12. člena ZUPJS, ki se po tem zakonu upošteva pri ugotavljanju materialnega položaja, hranilne vloge in druga denarna sredstva po izjavi posameznika;
7. drugo premično premoženje

18. člen ZUPJS določa, katero premoženje, navedeno v 17. členu ZUPJS, se ne šteje pri ugotavljanju upravičenosti do DP, med drugim tudi:

- poslovni prostori in poslovne stavbe, drugi objekti in premično premoženje, ki ga oseba uporablja za oziroma pri pridobivanju dohodka iz dejavnosti,
- kmetijsko, vodno in gozdno zemljišče, ki daje katastrski dohodek,
- denarna sredstva samske osebe, če nima prihrankov, višjih od treh minimalnih dohodkov, ki pripadajo samski osebi oziroma treh minimalnih dohodkov, ki pripadajo družini, vendar največ do 2500 eurov,
- pri osebah, ki so trajno nezaposljive, trajno nezmožne za delo ali so starejše od 63 let za ženske in 65 let za moške in niso zaposlene, oziroma pri družinah s takšno osebo se kot premoženje ne upoštevajo denarna sredstva samske osebe, če nima prihrankov, višjih od 2500 eurov, oziroma družina do 3500 eurov.

Prav tako se kot premoženje pri ugotavljanju upravičenosti do DP ne štejejo nepremičnine, ki so del stečajne mase ali če je v zemljiško knjigo vpisana prepoved odtujitve. 1. odstavek 3. člena Pravilnika o načinu ugotavljanja premoženja in njegove vrednosti pri dodeljevanju pravic iz javnih sredstev ter o razlogih za zmanjševanje v postopku dodelitve denarne socialne pomoči (Uradni list RS, št. 8/12, 99/15 in 5/18) namreč določa, da se kot premoženje (med katero sodijo tudi nepremičnine) šteje le tisto premoženje, s katerim upravičenec razpolaga na dan vložitve vloge, v primeru pridobitve premoženja po vložitvi vloge do izdaje odločbe, pa na dan pridobitve. Če se torej ugotovi, da stranka z nepremičnino (ne glede na njeno vrednost) pravno ne more razpolagati (npr. ima v zemljiško knjigo vpisano prepoved odtujitve, ima v izročilni pogodbi zapisano prepoved prodaje, je v stečajnem postopku), se ta ne šteje pri ugotavljanju

materialnega položaja in tako ne vpliva na upravičenost do DP.

V smislu osnovnega načela zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, je kot eden izmed razlogov za zavrnitev DP, kljub izkazanemu dohodku pod minimalnim dohodkom, s 27. členom ZSVarPre določeno tudi lastništvo premoženja (tj. premoženja, ki ni že izvzeto kot premoženje v skladu z zgoraj navedenim 18. členom ZUPJS in Pravilnikom o načinu ugotavljanja premoženja in njegove vrednosti pri dodeljevanju pravic iz javnih sredstev ter o razlogih za zmanjševanje v postopku dodelitve denarne socialne pomoči), katerega vrednost presega 48 OZMD oziroma trenutno 19.304,64 evra, razen v primeru lastništva stanovanja ali stanovanjske hiše (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem samska oseba ali družina dejansko prebiva ter ima prijavljeno stalno prebivališče, pri katerem se v skladu s prehodno določbo 5. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 88/16; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre-E), pri ugotavljanju razlogov za dodelitev oziroma neupravičenost do DP pomoči oziroma VD upošteva meja 120.000 evrov.

Center za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: CSD) lahko v skladu s 27. členom ZSVarPre izjemoma dodeli denarno socialno pomoč samski osebi ali družini, ki ima v lasti:

- stanovanje ali stanovanjsko hišo (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem samska oseba ali družina dejansko prebiva ter ima prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost presega 120.000 evrov, ali nepremičnino oziroma nepremičnine, katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost presega višino 48 OZMD vendar znaša manj kot 50.000 evrov
- in za katero je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem oziroma nepremičnino oziroma nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati (na primer nasilje v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo nasilje v družini).

Navedene določbe se v skladu z 52. členom ZSVarPre smiselno uporabljajo tudi za varstveni dodatek (v nadaljevanju: VD).

ZSVarPre ne določa dolžnosti upravičenca, da dokaže namensko porabo dodeljene DP. Glede na namen DP pa ZSVarPre pooblašča CSD, da DP izplača v naravi, če je CSD znano, da nekdo ne uporablja DP v skladu z njenim namenom.

38. člen ZSVarPre namreč določa, da se DP praviloma izplača v denarju, v utemeljenih primerih pa se lahko deloma ali v celoti izplača v naravi oziroma t.i. funkcionalni obliki (boni, naročilnice, plačila računov itd.). ZSVarPre zdaj preko izplačila v naravi (navedeno uredi CSD), omogoča izplačevanje oziroma nakazovanje DP tudi direktno izvajalcu storitve gospodarske javne službe, vendar le v utemeljenih primerih v skladu s prosto presojo CSD. Utemeljeni primeri izplačevanja v funkcionalni obliki obstajajo, kadar obstaja velika verjetnost, da posameznik oziroma družina denarnega prejemka ne bo namenila za namen preživetja in bo zato ogrožena socialno ekonomska varnost posameznika oziroma družine, kot npr. alkoholizem in druge oblike zasvojenosti in podobno. Razloge za izplačilo v funkcionalni obliki mora CSD v odločbi obvezno obrazložiti, pri čemer se le-ta lahko izplača le za namen pokrivanja stroškov, katerim je ta namenjena (npr. za plačilo hrane, plačilo položnic – elektrika, ogrevanje, ipd.).

CSD-ji v skladu z Zakonom o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A in 28/19; v nadaljnjem besedilu: ZSV) nudijo posameznikom ali družinam tudi socialnovarstvene storitve, in sicer prvo socialno pomoč, osebno pomoč ter pomoč družini za dom. Ko npr. CSD dobi informacijo, da družini ali posamezniku zaradi neplačevanja mesečnih življenjskih stroškov, ki ima širše socialne razsežnosti, grozi izvršba, se z njim poveže ter uporabi večšine in elemente strokovnega dela. V okviru socialnovarstvene storitve prva socialna pomoč strokovni delavec CSD s posameznikom prepozna in opredeli stiske ali težave, oceni mogoče rešitve in ga seznani z mogočimi oblikami (denarne) pomoči ter da mu predstavi mrežo in programe izvajalcev, ki mu lahko pomagajo. CSD lahko pomaga tudi s socialnovarstveno storitvijo osebna pomoč, vendar ob soglasju uporabnika, s tem da nudi pomoč in oporo posamezniku s svetovanjem, kako izboljšati svoje socialne zmožnosti. Lahko pa tudi s pomočjo celotni družini s socialnovarstveno storitvijo pomoč družini za dom, kjer CSD nudi strokovno pomoč in svetovanje celotni družini za urejanje odnosov in iskanje rešitev za izhod iz stiske. V skladu s 35. členom ZSVarPre, ki ureja pravico do DP, obstaja tudi možnost, da lahko CSD z upravičencem na podlagi opredelitve socialne problematike oziroma stisk in težav ter ocene možnih rešitev sklene dogovor o aktivnem reševanju njegove socialne problematike (vključitev v psihosocialno rehabilitacijo, zdravljenje, da morajo otroci obiskovati osnovno šolo itd.), v katerem se določijo aktivnosti in obveznosti upravičenca in prenehanje upravičenosti

do DP v primeru neupravičenega prenehanja izvrševanja dogovora.

ZSVarPre nadalje določa, da mora vsakdo po svojih sposobnostih zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Kdor si ne more preživetja zagotoviti sam z delom, s pravicami iz dela ali zavarovanja, z dohodki iz premoženja in drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki ga morajo preživljati, ima pravico do DP v višini in pod pogoji, določenimi s tem zakonom in ZUPJS. Do DP je tako upravičen posameznik, ki sam materialne varnosti po merilih tega zakona začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati. Okoliščine, na katere bi posameznik lahko vplival, veljavni zakon določa s primeri.

Pogoj za upravičenost do DP osebe, ki je zmožna za delo, je pripravljenost delati oziroma izboljšati svoj položaj. Temeljni pogoj za pridobitev DP je zato vpis v evidenco brezposelnih oseb pri ZRSZ, kjer mora za delo zmožna oseba v skladu z Zakonom o urejanju trga dela (Uradni list RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT, 55/17, 75/19 in 11/20 – odl. US; v nadaljnjem besedilu: ZUTD) med drugim iskati zaposlitev oziroma sprejeti primerno oziroma ustrezno zaposlitev. Če brezposelna oseba odkloni ustrezno oziroma primerno zaposlitev, nastopi razlog za izbris iz evidence brezposelnih oseb. Če je oseba začasno nezmožna za delo, ji v tem času mirujejo njene obveznosti glede iskanja ustrezne oziroma primerne zaposlitve.

ZSVarPre glede na različne življenjske primere primeroma navaja krivdne razloge, zaradi katerih oseba ne pridobi DP ali se ji ta odvzame. Temeljno vodilo pri določitvi razlogov izhaja iz namena DP, tj. zagotoviti sredstva za preživetje, s katerimi oseba krije minimalne življenjske stroške. DP je torej prejemek, ki posamezniku oziroma družini zagotovi sredstva za osnovno preživetje v času, ko zaradi razlogov, ki niso na strani posameznika, sredstev za preživetje nima. Na drugi strani pa ves čas obstaja obveznost posameznika oziroma odraslega upravičenca do DP v družini, da je pripravljen delati oziroma izboljšati svoj socialni položaj. Kot krivdni razlog ZSVarPre primeroma navaja izbris iz evidence brezposelnih oseb, prenehanje delovnega razmerja, razen če gre za popolno nezmožnost za delo, odpoved iz poslovnega razloga in drugih razlogov, na katere je oseba mogla vplivati oziroma lahko vpliva in lahko privedejo do zaposlitve oziroma do drugega načina izboljšanja socialnega položaja zanjo ali njene družinske člane..

Zaradi ohranjanja motivacije brezposelnih oseb za vključenost v programe izboljšanja njihovih zaposlitvenih možnosti (ki niso izobraževalni), spodbujanja nadomestnih oblik institucionalnega varstva, spodbujanja oseb, ki opravljajo določene neformalne oblike dela (in zaradi upoštevanja njihovih dohodkov, ki jih iz tega dela prejemajo in ki niso namenjeni plačilu usposabljanja in izobraževanja, ampak stroškom preživetja, v njihov lastni dohodek), 26. člen ZSVarPre določa, da se njihov minimalni dohodek, ki bi jim pripadal, če ne bi imeli drugih dohodkov (t. i. cenzus ali prag), poveča za dodatek za delovno aktivnost. Višina dodatka za delovno aktivnost je odvisna od dejstva, ali gre za prvo ali drugo odraslo osebo v družini, od števila ur aktivnosti odrasle osebe (več kot 128 ur na mesec ali od 60 do 128 ur na mesec). Višina dodatka za delovno aktivnost primarno torej ni odvisna od prejetega dohodka. Tako ima na primer zaposlena oseba, ki dela krajši delovni čas od polnega (32 ur na teden, to je 128 ur na mesec), enako spodbudo kot zaposlena oseba, ki dela polni delovni čas 40 ur na teden. Oziroma, če se zaposlena oseba s polnim delovnim časom šteje za drugo odraslo osebo, je njena spodbuda nižja od spodbude zaposlene osebe, ki dela krajši delovni čas, 32 ur na teden, in šteje za prvo odraslo osebo. Kdo se šteje za prvo odraslo osebo je praviloma določeno z dejstvom kdo je vlagatelj vloge za priznanje pravice do DP. Za tovrstno razlikovanje ni utemeljenega razloga.¹

Navedeno pravilo tudi vpliva na kompleksnost in nepreglednost postopka priznavanja DP. Ko se brezposelna oseba, ki je upravičena do DP zaposli, to sporoči CSD, ki na podlagi dejstva prijave v socialna zavarovanja in števila ur zavarovanja, določi višino dodatka za delovno aktivnost in na novo odloči o upravičenosti do DP. Prvi mesec zaposlitve, upravičenec že prejme dodatek za delovno aktivnost, čeprav iz naslova dela še ni prejel plačila (prva odločba). Drugi mesec zaposlitve, ko upravičenec prejme prvo plačilo, se naredi nov izračun upravičenosti DP. Če se oseba ni zaposlila prvega dne v mesecu, upravičenec prejme delno plačilo, zato mora CSD v tretjem mesecu zaposlitve, ponovno izvesti izračun upravičenosti do DP. Približno tretjina upravičencev do DP izgubi denarno socialno pomoč, ko prejme prvo polno plačo.

ZSVarPre določa, da so do dodatka za delovno aktivnost med drugim upravičene tudi osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljstvo. Te osebe so na podlagi ZSVarPre upravičene do nižjega dodatka za delovno aktivnost, če opravijo 1 uro prostovoljskega dela na mesec, saj zakon določa zakonsko domnevo, da so delovno aktivne od 60 do 128 ur mesečno. Po Zakonu o prostovoljstvu (Uradni list RS, št. 10/11, 16/11 – popr. in 82/15; v nadaljnjem besedilu: ZProst) je treba opraviti najmanj 24 ur prostovoljskega dela na leto, to je v povprečju 2 uri na mesec. Postopek priznavanja dodatka za delovno aktivnost za osebe, ki opravljajo prostovoljsko delo, pa se zaradi mesečnega preverjanja pogoja o opravljenih urah prostovoljskega dela, izvaja tako,

¹ 26. člen ZSVarPre.

da ob priznanju pravice do DP CSD prizna tudi dodatek za delovno aktivnost, in sicer za celotno obdobje priznanja pravice na podlagi pisnega dogovora o prostovoljskem delu, nato pa upravičenec vsak mesec predloži dokazilo o opravljenih urah. Če dokazilo ni predloženo, CSD uvede postopek po uradni dolžnosti, razveljavi odločbo in odloči o pravici do DP brez dodatka za delovno aktivnost. Postopek je obremenjujoč tako za CSD kot upravičenca, ki mora vsak mesec pravočasno predložiti dokazilo, sicer se predpostavlja, da pogoj opravljenih ur ni izpolnjen.

Iz obdobja dodelitve DP oziroma iz določbe 36. člena ZSVarPre izhaja, da je DP kratkotrajna oziroma začasna pomoč, saj se prvič lahko dodeli največ za obdobje do treh mesecev. Ob nespremenjenih okoliščinah se upravičencu lahko dodeli ponovno za obdobje do šest mesecev. Ne glede na to se lahko dodeli za obdobje do 12 mesecev, če zaradi starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške, bolezni ali invalidnosti ali drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca, pa tudi trajno, če je oseba trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali je nezaposlena in starejša od 63 let za ženske in od 65 let za moške ter je brez premoženja, ki se upošteva po ZUPJS, ali je v institucionalnem varstvu in tudi njeni družinski člani izpolnjujejo navedene pogoje.

ZSVarPre določa tudi, da morajo biti pogoji za dodelitev DP izpolnjeni ves čas njenega prejetanja, zato so natančno urejeni sprememba višine DP v tem času (zvišanje in nižanje), sprememba časa prejetanja in prenehanje upravičenosti zaradi spremenjenih okoliščin v času prejetanja DP. Opredeljena sta neupravičeno prejeta DP in njeno vračanje, tako da o vračilu odloči CSD.

Analiza stanja upravičencev do DP

Vsi podatki iz spodnjih razpredelnic so pridobljeni iz vira: MDDSZ, ISCS2.

Preglednica 1: Stanje upravičencev do DP ter izplačil

Mesec	Znesek izplačil	Število prejemnikov	Število upravičencev
Januar 2018	14.423.893	50.937	78.640
Februar	14.641.897	51.266	79.475
Marec	14.594.090	51.216	79.355
April	14.493.624	50.854	78.804
Maj	14.442.449	50.597	78.636
Junij	17.124.038	54.932	84.964
Julij	19.393.826	55.274	85.853
Avgust	19.651.910	54.528	84.891
September	19.385.754	54.576	85.255
Oktober	19.610.282	54.975	85.956
November	20.281.471	56.806	88.250
December	20.319.682	57.348	89.471
Skupaj/povprečno število	17.363.576	53.609	83.295
Januar 2019	20.125.925	56.096	87.690
Februar	20.956.110	57.935	91.174
Marec	20.749.740	58.536	92.288
April	20.758.870	58.754	92.675

Junij	20.350.688	58.080	91.897
Julij	19.963.973	57.081	90.184
Avgust	20.706.524	57.277	90.426
September	20.329.808	56.679	88.940
Oktober	20.378.878	57.009	89.253
November	20.729.785	58.524	91.331
December	20.860.414	59.051	92.581
Skupaj/povprečno število	20.547.216	57.807	90.922
Januar 2020	20.720.349	58.808	92.629
Februar	21.234.868	60.121	95.068
Marec	21.374.951	60.467	95.339
April	22.184.127	62.824	99.305
Maj	22.888.552	65.033	103.398
Junij	22.452.080	63.206	100.736
Julij	22.389.549	62.895	100.219
Avgust	22.423.952	62.917	99.912
September	22.262.834	62.627	98.420
Oktober	22.324.598	62.833	98.301
November	23.134.899	65.677	102.306
December	23.739.590	67.531	105.931
Skupaj/povprečno število	22.260.862	62.912	99.297
Januar 2021	24.081.932	68.477	107.802
Februar	24.694.548	69.756	110.053
Marec	24.945.131	70.345	111.130

Upravičenci do DP so osebe, ki so upravičene do DP, prejemniki pa so osebe, katerim je priznana DP izplačana. V primeru samske osebe je upravičenec hkrati prejemnik DP. V primeru, da je družina upravičena do DP, pa je prejemnik praviloma vlagatelj vloge.

V letu 2020 je zaradi pojava pandemije COVID-19 prišlo do velikega porasta upravičencev do DP.

Število upravičencev do DP prestavlja 5 odstotkov prebivalstva v Sloveniji.

Preglednica 2: Število prejemnikov DP glede na tip gospodinjstva, Slovenija december 2017–december 2020

	1. december 2017		1. december 2018		1. december 2019		1. december 2020	
	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%
Samska oseba	36.502	71,9	40.365	71,28	41.665	71,16	47.995	71,59
(Zunaj)zakonska partnerja brez otrok	2.863	5,64	3.506	6,19	3.896	6,65	4.219	6,29
Družine	11.372	22,4	12.680	22,39	12.923	22,07	14.764	22,02
Drugo	63	0,12	75	0,13	69	0,12	68	0,10
Skupaj	50.800	100	56.626	100	58.553	100	67.046	100

Če pogledamo število prejemnikov DP po posameznih tipih družin, ugotovimo, da je med gospodinjstvi, ki prejema DP, delež dvostarševskih družin višji od deleža enostarševskih družin. Dejansko absolutno število enostarševskih družin v obdobju 2017 – 2019 ostaja bolj ali manj konstantno (giblje se med dobrih 5.000 in 5.500 družin), razen v letu 2020, ko je število naraslo. Naraslo je tudi število dvostarševskih družin, ki prejema DP. Decembra 2019 je bilo v strukturi prejemnikov DP 71,16 odstotkov samskih gospodinjstev, 9,24 odstotkov enostarševskih gospodinjstev, 12,83 odstotkov dvostarševskih gospodinjstev in 6,65 odstotkov partnerjev brez otrok, decembra 2020 pa, kot že omenjeno zgoraj, 71,59 odstotkov samskih gospodinjstev, 9,24 odstotkov enostarševskih gospodinjstev, 12,83 odstotkov dvostarševskih gospodinjstev in 6,65 odstotkov partnerjev brez otrok.

Preglednica 3: Število in delež upravičencev do redne DP po starostnih razredih, Slovenija december 2015 – december 2020

² Trbanc, M., Smolej Jež, Dremelj, P. in Narat, T. 2017. Socialni položaj v Sloveniji 2016–2017. Vmesno poročilo. Ljubljana: IRSSV.

	1. december 2015		1. december 2016		1. december 2017		1. december 2018		1. december 2019		1. december 2020	
	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%
0-14	15.910	19,76	16.159	20,34	16.062	20,44	18.181	20,51	19.012	20,65	21.627	20,42
15-26	14.422	17,91	13.178	16,59	12.124	15,43	12.819	14,46	12.724	13,82	15.564	14,69
27-35	15.697	19,49	14.100	17,75	12.557	15,98	12.949	14,61	12.408	13,48	14.954	14,12
36-50	18.441	22,90	18.518	23,31	18.244	23,21	20.000	22,56	20.561	22,33	24.446	23,08
51-59	9.553	11,86	9.981	12,57	10.492	13,35	11.774	13,28	12.177	13,23	12.933	12,21
60-65	3.652	4,54	4.222	5,32	5.003	6,37	6.395	7,21	7.227	7,85	7.619	7,19
66-79	2.012	2,50	2.373	2,99	2.938	3,74	4.592	5,18	5.636	6,12	6.342	5,99
80 in več	833	1,03	897	1,13	1.175	1,50	1.930	2,18	2.315	2,51	2.448	2,31
Skupaj	80.520	100	79.428	100	78.595	100	88.640	100	92.060	100	105.933	100

Starostna struktura upravičencev do DP je relativno stabilna. Ugotavljamo, da se število upravičencev do DP v zadnjih letih počasi zvišuje v vseh starostnih razredih. Po letu 2015 se je med upravičenci do DP zmanjševalo delež mladih (starih 15 – 26 let ter starih 27 – 35 let), kar je bilo posledica ugodnih razmer na trgu dela in povečanega povpraševanja delodajalcev ter hitrejšega zaposlovanja mlajših oseb. Se je pa delež mladih med upravičenci do DP ponovno začel povečevati v letu 2020, še posebej v času izrednih razmer, razglašeni zaradi epidemije covid-19. Na drugi strani pa v strukturi upravičencev do DP narašča delež vseh starostnih skupin nad 50 let. Navedeno je razvidno iz zgornje preglednice.

Preglednica 4: Struktura upravičencev do DP po podlagah dodatka za delovno aktivnost, december 2020

Podlaga za dodatek za delovno aktivnost	Število	Odstotek	Odstotek od vseh odraslih upravičencev
družinski pomočnik	41	0,36	0,05
opravlja dejavnost	801	7,17	1,02
sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu	2.919	26,15	3,72
sklenjena pogodba o opravljanju volonterskega pripravništva	19	0,17	0,02
upravičenec do delnega plačila za izgubljeni dohodek	27	0,24	0,03
vklučenost v program psihosocialne rehabilitacije, katerega cilj je zaposlitev	20	0,17	0,03
vklučenost v ukrep aktivne politike zaposlovanja, katerega cilj je zaposlitev	126	1,12	0,16
vklučenost v zaposlitveno rehabilitacijo	174	1,55	0,22
zaposlena oseba	7.036	63,03	8,98
<ni podatka>*	5	0,04	0,01
Skupaj	11.163	100	14,24

* beleženje podlag se je začelo izvajati šele v začetku leta 2020, zato za vse dodatke za delovno aktivnost še ni podlag

Iz preglednice 4 je razvidno, da je decembra 2020 dodatek za delovno aktivnost prejelo nekaj več kot 11.100 odraslih upravičencev do DP, kar predstavlja dobrih 14 odstotkov vseh odraslih upravičencev do DP. Dobrih 63 odstotkov upravičencev do dodatka za delovno aktivnost je zaposlenih (več kot 7.000 oseb), sledijo prostovoljci z

³ Delno plačilo za izgubljeni dohodek je osebni prejemek, ki ga prejme eden od staršev ali druga oseba, kadar zapusti trg dela ali začne delati krajši delovni čas od polnega zaradi nege in varstva otroka s težko ali funkcionalno težko motnjo v duševnem razvoju ali težko ali funkcionalno težko gibalno oviranega otroka ali otroka z določenimi boleznimi s seznama hudih bolezni, ki ga določi minister na predlog pediatrične klinike, ki potrebujejo posebno nego in varstvo. Do delnega plačila je upravičen tudi zakonec ali zunajzakonski partner, kadar dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, če te pravice ne koristi mati oziroma oče otroka, in izpolnjuje druge s tem zakonom predpisane pogoje. Pravico ima tudi eden od staršev ali druga oseba, ki neguje in varuje dva otroka ali več otrok z zmerno ali težjo motnjo v duševnem razvoju ali zmerno ali težjo gibalno oviranostjo. Osebe, ki prejemajo delno plačilo za izgubljeni dohodek, imajo skupno zavarovalno podlago kot upravičenci do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru štirih ali več otrok, zato število upravičencev do DP, ki so upravičeni do dodatka za delovno aktivnost zaradi upravičenosti do delnega plačila za izgubljeni dohodek, ni mogoče določiti, je pa iz skupne zavarovalne podlage razvidno, da jih je bilo februarja 2019 skupaj le 17.

⁴ Glej 128. člen Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ, 73/04 – ZN-C, 31/13 – odl. US).

dobrimi 26 odstotkov (dobrih 2.900) – ti dve skupini predstavljata malo manj kot 90 odstotkov vseh upravičencev do dodatka za delovno aktivnost. Posebna skupina so osebe, ki opravljajo dejavnost (okoli 800 oseb oz. okoli 7 odstotkov upravičencev do dodatka za delovno aktivnost), v katero so zajeti samostojni podjetniki, kmetje in podobno.

Med prejemniki do DP decembra 2020 je bilo 38.148 brezposelnih, prijavljenih pri ZRSZ (43,7 odstotkov vseh prejemnikov DP med vsemi brezposelnimi osebami), kar je za 9.046 oseb oz. 31,1 odstotkov več kot decembra 2019. V obdobju od januarja do decembra 2020 bilo 6.941 vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (952 v javna dela in 3.944 v usposabljanje in izobraževanje). Od 38.148 brezposelnih prejemnikov DP, prijavljenih pri ZRSZ, je bilo 24.580 dolgotrajno brezposelnih (prijavljeni pri ZRSZ več kot 12 mesecev) oziroma 64,4 odstotkov vseh brezposelnih prejemnikov DP. Povprečna starost brezposelnih prejemnikov DP, prijavljenih pri ZRSZ decembra 2020, je bila 39,5 let, povprečno trajanje brezposelnosti pa 35,6 mesecev.

Dolgotrajna, še posebej pa zelo dolgotrajna brezposelnost je problematična tako z vidika resnega upada delovnih zmožnosti in kompetenc brezposelnih, kot z vidika njihove dolgotrajne odvisnosti od socialnih transferjev in nizkih razpoložljivih dohodkov njihovih gospodinjstev ter tveganja revščine.

Narašča tudi število delovno aktivnih upravičencev do DP, ki so vpisani v evidenco brezposelnih oseb. Julija 2020 je bilo takih oseb 2.739, decembra 2020 pa 2.963.

Preglednica 5: Struktura upravičencev do DP, ki so prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb pri ZRSZ in prejemajo dodatek za delovno aktivnost po podlagah za ta dodatek, december 2020

Podlaga	Število	Odstotek
vklučenost v zaposlitveno rehabilitacijo	172	5,80
opravlja dejavnost	3	0,10
vklučenost v program psihosocialne rehabilitacije, katerega cilj je zaposlitev	19	0,64
vklučenost v ukrep aktivne politike zaposlovanja, katerega cilj je zaposlitev	123	4,15
zaposlena oseba	178	6,01
sklenjena pogodba o opravljanju volonterskega pripravništva	13	0,44
sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu	2.453	82,79
<ni podatka>*	2	0,07
Skupaj	2.963	100,00

* beleženje podlag se je začelo izvajati šele v začetku leta 2020, zato za vse dodatke za delovno aktivnost še ni podlag

Iz preglednice 5 je razvidno, da je več kot 80 odstotkov upravičencev do DP, ki so prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb pri ZRSZ in prejemajo dodatek za delovno aktivnost, prostovoljcev, kar pa predstavlja okoli 6 odstotkov vseh upravičencev do DP, ki so prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb pri ZRSZ. Slabih 200 (6 odstotkov) je oseb, ki so vključene v programe aktivne politike zaposlovanja in prejemajo dodatek za delovno aktivnost.

Preglednica 6: Število in delež odraslih dolgotrajnih upravičencev do DP, december 2014 do december 2020

		Odrasli upravičenci, ki so prejeli DSP najmanj:	
		12-krat v zadnjih 24. mesecih	24-krat v zadnjih 36. mesecih
Do 1.12.2014	Število	39.875	29.819
	% od odraslih upravičencev na dan 1.12.	67,87	50,76
Do 1.6.2015	Število	42.491	32.059
	% od odraslih upravičencev na dan 1.6.	69,18	52,19
Do 1.12.2015	Število	43.603	33.111
	% od odraslih upravičencev na dan 1.12.	72,13	54,77
Do 1.6.2016	Število	44.104	33.996
	% od odraslih upravičencev na dan 1.6.	73,27	56,48
Do 1.12.2016	Število	43.521	34.505
	% od odraslih upravičencev na dan 1.12.	73,59	58,35

Do 1.6.2017	Število	43.974	35.044
	% od odraslih upravičencev na dan 1.6.	73,41	58,50
Do 1.12.2017	Število	42.048	34.481
	% od odraslih upravičencev na dan 1.12.	72,55	59,49
Do 1.6.2018	Število	44.120	34.959
	% od odraslih upravičencev na dan 1.6.	73,16	57,97
Do 1.12.2018	Število	45.280	35.807
	% od odraslih upravičencev na dan 1.12.	69,22	54,74
Do 1.6.2019	Število	49.063	37.665
	% od odraslih upravičencev na dan 1.6.	73,32	56,28
Do 1.12.2019	Število	51.975	38.687
	% od odraslih upravičencev na dan 1.12.	76,58	57,00
Do 1.6.2020	Število	54.918	42.263
	% od odraslih upravičencev na dan 1.6.	73,94	56,90
Do 1.12.2020	Število	58.374	45.973
	% od odraslih upravičencev na dan 1.12.	74,47	58,65

Za slovenski sistem socialnih pomoči je že dalj časa značilno sorazmerno veliko število dolgotrajnih upravičencev do DP, čeprav je ta pravica za osebe, ki so zmožne za delo in so v delovno aktivni starosti, načeloma zastavljena kot kratkotrajna, začasna, za obdobje premoščanja težav, zaradi katerih si posamezniki in družine ne morejo zagotavljati lastnih dohodkov (zaradi česar se DP tudi dodeljuje za sorazmerno kratko obdobje in je potrebno za 'podaljševanje' pravice ponovno vložiti vlogo in CSD o tem ponovno odloča). Dolgotrajni upravičenci do DP so po ZSVarPre opredeljeni kot upravičenci, ki so DP v zadnjih treh letih (36 mesecih) prejeli vsaj dve leti (24 mesecev). V preglednici 6 so prikazani samo odrasli upravičenci do DP in znotraj njih delež odraslih dolgotrajnih upravičencev. Pri tem so kot dolgotrajni upravičenci šteti tisti, ki so DP prejeli v določenem mesecu in vsaj 24 krat v zadnjih 36 mesecih (za primerjavo tudi tisti, ki so DP prejeli v določenem mesecu in vsaj 12 krat v zadnjih 24 mesecih). Delež dolgotrajnih prejemnikov DP in njegovih upravičencev je zelo visok. Med odraslimi upravičenci do DP je bil delež oseb, ki ga dolgotrajno prejemajo, v obdobju od junija do decembra leta 2018 54,74 odstotkov, leta 2019 57 odstotkov in leta 2020 58,65 odstotkov.

Narašča tudi skupina začasno nezaposljivih upravičencev do DP s kompleksnimi težavami oziroma oseb (ocena 6.000), ki v skladu s 40. členom ZSVarPre prehajajo na CSD-je in s katerimi CSD-ji sklepajo dogovore iz 35. člena ZSVarPre. Pri vseh osebah, ki jih ZRSZ zdaj zaradi začasne nezaposljivosti odjavi iz evidence brezposelnih oseb pri ZRSZ in jih prične voditi v evidenci začasno nezaposljivih na podlagi 123. člena ZUTD, v zaposlitvenem načrtu določi kot aktivnost, da se bo oseba zglasila pri pristojnem CSD zaradi razrešitve socialne problematike, ki jo ovira pri zaposlovanju in sklenitve dogovora o razreševanju socialne problematike. Zaradi razrešitve okoliščin, ki brezposelno osebo ovirajo pri zaposlovanju, so oblikovane posebne medinstitucionalne komisije ZRSZ in CSD, ki ocenjujejo razloge za začasno nezaposljivost, pripravijo mnenje o razlogih ter predlagajo možne ukrepe in aktivnosti za izboljšanje zaposlitvenih možnosti brezposelne osebe.

1.2 Razlogi za sprejem predloga zakona

Razloge za sprejem je mogoče razvrstiti v šest skupin, in sicer:

1. sprememba spodbude za delo in poenostavitev postopka odločanja na CSD;
2. spremembe pri upoštevanju nepremičnin;
3. spremembe krivdnih razlogov;
4. spremembe pri izplačevanju DP v funkcionalni obliki;
5. sprememba v višini izredne denarne socialne pomoči, ki jo lahko upravičenec prejme v enem koledarskem letu;
6. hramba podatkov in dokumentov iz zbirke podatkov o DP in VD.

1.2.1 Sprememba spodbude za delo in poenostavitev postopka odločanja na CSD (sprememba 1. in 26. člena, dodan je novi 32.b člen, spreminja se poglavje II., 34.a, 50. in 51. člen ZSVarPre, to je 1., 3., 7., 8., 9., 11., 14. in 15. člen predloga zakona).

V ureditvah evropskih držav obstajajo glede vprašanja motivacije za delo upravičencev do DP obstajajo različne ureditve (glej 5.1 Prikaz ureditve aktivacijskega dodatka v drugih pravnih sistemih). Te zvišujejo motivacijo za delo upravičencev do DP, ki se zaposlijo ali si začnejo na drug način sami zagotavljati dodatni dohodek z neupoštevanjem dela zaslužka pri izračunu upravičenosti do DP ali različnimi podporami in dodatki. V Mutual Information System on Social Protection (v nadaljnjem besedilu MISSOC) za leto 2018 večinoma ni na voljo podatkov o tem, koliko časa se v dohodku ne upošteva dela zaslužka ali pokojnine.

V Sloveniji so z ZSVarPre določeni trije načini spodbujanja za delo:

1. priložnostni dohodki, ki jih je upravičenec prejel v treh koledarskih mesecih pred mesecem vložitve vloge, se upoštevajo v višini razlike med povprečno mesečno višino teh dohodkov in 0,5 OZMD (ki trenutno znaša 201,09 evra),
2. plačilo za študentsko delo se ne glede na čas trajanja študentskega dela šteje kot priložnostni dohodek, čeprav so izpolnjeni pogoji za štetje tega dohodka za periodični dohodek.
3. dodatek za delovno aktivnost, ki je urejen kot dodatek k minimalnemu dohodku samske osebe oziroma posameznega družinskega člana, ki bi mu pripadal, če ne bi imel drugih dohodkov.

V nadaljevanju obravnavamo predlog spremembe spodbude dodatka za delovno aktivnost.

Vzpostavitev dodatka za delovno aktivnost

Dodatek za delovno aktivnost je bil uveden z ZSVarPre in se je začel uporabljati 1. januarja 2012 za delovno aktivne osebe, med katere so se štele zaposlene osebe, osebe, ki opravljajo dejavnost, ter osebe, ki so vključene v ukrepe APZ in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev (osebe, ki so vključene v zaposlitveno rehabilitacijo), z namenom spodbujanja k zaposlitvi oziroma ohranjanja motivacije za delo.

Leta 2012 je OZMD znašal 260 evrov, ponder za dodatek za delovno aktivnost je v primeru prve odrasle osebe, ki je aktivna več kot 128 ur, znašal 0,56, v primeru, da je bila oseba aktivna od 60 do 128 ur, pa 0,28. Za drugo odraslo osebo je ponder znašal polovično vrednost (0,28 oziroma 0,14). Ob uvedbi dodatka za delovno aktivnost leta 2012 je bila z minimalnim dohodkom za prvo odraslo osebo, aktivno več kot 128 ur na mesec, doseženih 69,41 odstotkov minimalne plače.

Upravičencev do DP, ki so imeli dodatek za delovno aktivnost, je bilo sprva malo. Krog se je leta 2013 razširil na družinske pomočnike po zakonu, ki ureja socialno varstvo, osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek, po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, osebe, ki imajo sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, ter osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu, po zakonu, ki ureja prostovoljstvo. Za osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu, se na podlagi ZSVarPre šteje, da so delovno aktivne od 60 do 128 ur mesečno (dejansko število opravljenih ur se do 1. januarja 2020 ni ugotavljalo).

Kot je razvidno iz preglednic 7 in 8 (v kateri se za delovno aktivne upravičence štejejo vsi, ki dobivajo zvišani DP), se je število upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za aktivnost, občutno povečalo v drugi polovici leta 2014 in v letu 2015, trend zviševanja števila pa se še vedno nadaljuje.

Vendar pa podatki v preglednici 9 tudi jasno kažejo, da se povečuje število oseb, ki so delovno aktivne več kot 128 ur na mesec, kar pomeni, da se povečuje tudi število oseb, ki so do DP (in višjega aktivacijskega dodatka) upravičene, ker (oziroma čeprav) opravljajo delo za plačilo oziroma so zaposlene.² Podatki v preglednici 10 pa kažejo, da v ta delež ne spadajo nadomestne oblike institucionalnega varstva, to so družinski pomočniki po Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A in 28/19).³ Teh je malo (decembra 2019 je le 42 družinskih pomočnikov prejelo dodatek za delovno aktivnost).

Upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost, je bilo 1. decembra 2017 7.408, 1. junija že 8.332 in 1. decembra 2018 9.657 oziroma 14,75 odstotkov vseh odraslih upravičencev do DP. Vzrok za povečanje je bil tudi dvig OZMD na 385,05 evra za čas od 1. junija 2018 do 31. julija 2018. Ta znesek se je nato julija 2018 uskladil z rastjo cen življenjskih potrebščin, zato je od 1. avgusta 2018 dalje znašal 392,75 evra, od 1. septembra 2019 pa se je ponovno uskladil na 402,18 evra, kar znaša tudi zdaj. Povečanje OZMD na 402,18 evra je ponovno povzročilo povečanje števila upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost. Tako je bilo upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost, 1. decembra 2019 že 10.308 oziroma 15,19 odstotkov vseh odraslih upravičencev do DP, 1. decembra 2020 pa 11.160 oziroma 14,24 odstotkov vseh odraslih upravičencev do DP.

Povečanje števila upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost, je od leta 2017 dalje tudi posledica dejstva, da je bilo treba prejeti DP v celoti vračati.⁴ Sprememba glede obveznosti vračila prejete DP je bila sprejeta šele z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre-E, Ur. list RS, št. 88/2016), po kateri se prejeta DP vrača le, če je prejeta skladno s 27. členom ZSVarPre (bivanje v nepremičnini, ki je vredna več kot 120.000 evrov ali lastništvo druge nepremičnine do vrednosti 50.000 evrov in obstoj objektivnih okoliščin zaradi katerega oseba te nepremičnine ne more prodati).

Preglednica 7: Število upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost, 2012–2020

	Oseba je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec		Oseba je delovno aktivna v obsegu nad 128 ur na mesec	
	Prva ali samska odrasla oseba	Vsaka naslednja odrasla oseba	Prva ali samska odrasla oseba	Vsaka naslednja odrasla oseba
1. 12. 2012	108	62	344	429
1. 6. 2013	145	81	477	458
1. 12. 2013	304	107	561	467
1. 6. 2014	298	112	901	574
1. 12. 2014	999	42	1.905	91
1. 6. 2015	1.644	52	2.602	47
1. 12. 2015	1.990	66	2.521	27
1. 6. 2016	2.500	112	3.385	65
1. 12. 2016	2.705	132	3.263	55
1. 6. 2017	3.415	161	3.992	83
1. 12. 2017	3.461	178	3.661	76
1. 6. 2018	3.780	213	4.229	100
1. 12. 2018	4.052	278	5.149	168
1. 6. 2019	4.431	319	5.676	196
1. 12. 2019	4.241	284	5.596	187
1. 6. 2020	3.902	259	5.820	125
1. 12. 2020	4.122	259	6.607	172

Preglednica 8: Odrasli upravičenci do DP, glede na delovno aktivnost, 2012 – 2020

	Število odraslih upravičencev do DP	Število upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost (nižji ali višji)	Delež upravičencev do DP, ki prejemajo dodatek za delovno aktivnost (nižji ali višji), med vsemi odraslimi upravičenci do DP
1. 12. 2012	48.546	943	1,94
1. 6. 2013	52.542	1.161	2,21
1. 12. 2013	52.837	1.439	2,72
1. 6. 2014	56.961	1.885	3,31

Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe > 128	4.898	5.089	5.129	5.115	4.871	4.680	4.355	4.539	4.759	5.037	4.926	4.997	5.271	5.993
Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe 60–128	865	922	952	998	978	971	949	985	998	1.029	1.048	1.131	1.220	1.271
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe > 128	175	174	175	178	149	126	114	146	156	167	147	159	166	177
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe 60–128	86	95	102	109	101	97	87	106	93	90	100	118	125	133
Skupaj	6.024	6.280	6.358	6.400	6.099	5.874	5.505	5.776	6.006	6.323	6.221	6.405	6.782	7.574

Dodatek	1.5. 2020	1.6. 2020	1.7. 2020	1.8. 2020	1.9. 2020	1.10. 2020	1.11. 2020	1.12. 2020
Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe > 128	6.144	5.598	5.663	5.337	4.961	5.141	5.717	6.289
Dodatek za delovno aktivnost prve odrasle osebe 60–128	1.263	1.182	1.208	1.167	1.144	1.163	1.235	1.253
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe > 128	141	117	123	92	105	147	165	167
Dodatek za delovno aktivnost naslednje odrasle osebe 60–128	136	133	126	110	103	101	113	131
Skupaj	7.684	7.030	7.120	6.706	6.313	6.552	7.230	7.840

Preglednica 10: Odrasli upravičenci do DP glede na delovno aktivnost, ki so družinski pomočniki ali so upravičeni do delnega plačila za izgubljeni dohodek, 2014-2020

Mesec	družinski pomočnik	prejemniki delnega plačila za izgubljeni dohodek in upravičenci do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru 4 ali več otrok
01.01.2014	14	20
01.01.2015	14	22
01.01.2016	23	20
01.01.2017	24	22
01.01.2018	31	17
01.06.2018	37	16
01.12.2018	42	17
01.01.2019	44	17

01.02.2019	47	17
01.01.2019	47	33
01.02.2019	50	33
01.03.2019	50	33
01.04.2019	53	33
01.05.2019	53	34
01.06.2019	53	33
01.07.2019	53	32
01.08.2019	52	31
01.09.2019	51	31
01.10.2019	51	32
01.11.2019	54	31
01.12.2019	57	33
01.01.2020	58	35
01.02.2020	57	38
01.03.2020	58	39
01.04.2020	57	41
01.05.2020	57	43
01.06.2020	57	43
01.07.2020	58	44
01.08.2020	56	46
01.09.2020	52	47
01.10.2020	40	30
01.11.2020	40	31
01.12.2020	40	30

Preglednica 11: Minimalni dohodek (v nadaljnjem besedilu MD) in dodatek za delovno aktivnost na podlagi veljavnega OZMD (402,18 EUR), veljavnih ponderjev v primerjavi z neto minimalno plačo 736 EUR (MP)

Ure dela na mesec	MD	Dodatek za delovno aktivnost	Dodatek za delovno aktivnost kot % od MP	MD in dodatek za delovno aktivnost kot % od MP
Od 60 do 128 ur	1 OZMD 402,18	0,26 OZMD 104,57	14,21	68,85
več kot 128 ur	1 OZMD 402,18	0,51 OZMD 205,11	27,87	82,51
Od 60 do 128 ur	0,57 OZMD 229,24	0,13 OZMD 52,28	7,10	38,25
več kot 128 ur	0,57 OZMD 229,24	0,26 OZMD 104,57	14,21	45,35

Predlagatelj ugotavlja, da trenutni OZMD 402,18 eur za samsko osebo, ki je aktivna več kot 128 ur na mesec doseže 82,51 odstotkov minimalne plače (preglednica 11).

Sestava minimalnega dohodka

Minimalni dohodek za pridobitev DP se izračuna na podlagi ponderjev oziroma meril, ki jih določa zakon (26. člen ZSVarPre; na primer prva odrasla oseba ima merilo 1 OZMD, druga (naslednja) odrasla oseba 0,57 OZMD, otrok 0,59 OZMD) in predstavlja prag, ki zagotavlja sredstva za osnovno preživetje.

Če je oseba delovno aktivna (osmi odstavek 26. člena ZSVarPre) zakon določa uporabo dodatnega merila, to je dodatka za delovno aktivnost. Višina dodatka za delovno aktivnost (kot povečanje minimalnega dohodka oziroma cenzusa) je odvisna od dejstva ali je oseba prva ali druga odrasla oseba in mesečnega števila ur dela ter znaša:

- 0,51 OZMD oziroma 205,11 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),
- 0,26 OZMD oziroma 104,57 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno, ali za vsako naslednjo odraslo osebo v družini, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),
- 0,13 OZMD oziroma 52,28 evra (za vsako naslednjo odraslo osebo v družini, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno, če sta obe odrasli osebi aktivni v obsegu 60 do 128 ur mesečno).

Dodatek za delovno aktivnost torej ni samostojna pravica, temveč merilo, na podlagi katerega se poveča prag za pridobitev DP.

Primer štiričlanska družina (2 odrasli osebi, 2 otroka):

- prag za pridobitev DP, če nobena odrasla oseba ni aktivna, je 1.105,99 evra;
- zaradi aktivnosti enega starša ali obeh staršev, pa se ta cenzus umetno poviša na 1.311,11 evra oziroma 1.415,67 evra odvisno od števila ur aktivnosti prve oziroma druge (naslednje) odrasle osebe).

To pomeni, da je prag za pridobitev DP za samsko osebo oziroma družino, v kateri je vsaj ena odrasla oseba aktivna, višji od praga, ki jim pripada v primeru, da samska oseba oziroma družina ni aktivna. Ključni razlog povečanja praga po veljavni ureditvi je torej:

- obstoj pravnega razmerja, ki je določen z zakonom,
- število ur aktivnosti (ki praviloma izhaja iz prijave v obvezna socialna zavarovanja),
- dejstva ali gre za prvo ali drugo odraslo osebo v družini.

Obstoječa ureditev neenako obravnava odrasli osebi v družini (partnerja), prav tako dejstvo plačila oziroma dohodka iz naslova delovne aktivnosti ne vpliva na upoštevanje dodatka na delovno aktivnost v prvem mesecu delovne aktivnosti, zaradi česar je potrebno ponovno odločanje o upravičenosti do DP v prvem naslednjem mesecu, ko oseba prejme plačilo, lahko tudi v drugem naslednjem mesecu, če to predstavlja prvo polno plačilo za delo.

Razlogi za spremembo spodbude za delo: izločitev dodatka za delovno aktivnost iz praga za pridobitev DP

Razlog 1

S predlogom zakona se predlaga izenačitev spodbud za partnerja v družini, v kateri sta oba delovno aktivna. Predlaga se, da na višino spodbud ne vpliva število ur aktivnosti temveč višina prejetega plačila za opravljeno delo. Še nadalje pa se ohranja minimum števila delovne aktivnosti, to je 60 ur na mesec (za zaposlene osebe to predstavlja zaposlitev za krajši delovni čas najmanj 15 ur na teden).

Razlog 2

Predlagatelj ugotavlja, da pri uporabi instituta dodatka za delovno aktivnost prihaja do neenake obravnave med delovno aktivnimi osebami v razmerju do upravičencev, ki izvajajo prostovoljsko delo.

Oseba, ki ima sklenjeno pogodbo o prostovoljskem delu in opravi zgolj 1 uro na mesec, ima enak dodatek za delovno aktivnost 0,26 OZMD oziroma 104,57 evra (enako spodbudo za delo) kot:

- prva odrasla oseba v družini oziroma samska oseba, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno (zaposlitev s krajšim delovnim časom) in
- druga odrasla oseba v družini, ki je delovno aktivna več kot 128 ur na mesec (zaposlitev s polnim delovnim časom 40 ur na teden).

Če sta v družini dve aktivni osebi, na primer obe zaposleni s krajšim delovnim časom 20 ur na teden, to je 80 ur na mesec, pa oseba, ki opravlja prostovoljna dela, dobi enako spodbudo kot prva odrasla oseba (0,26 OZMD oziroma 104,57 evra), medtem ko druga odrasla oseba dobi nižjo spodbudo (0,13 OZMD oziroma 52,28 evra).

Glede na navedeno obstaja tveganje, da prostovoljsko delo lahko postane oziroma postaja samo sebi namen in dejansko ne pomeni izboljšanja kompetenc, samopodobe in socialne vključenosti vključenega posameznika. Takšna ureditev zato povzroča tveganje za manjšo aktivnost upravičencev do DP.

Namen DP je, da samski osebi oziroma družini začasno pomaga, če nima dovolj sredstev za preživetje. DP je po svoji naravi namenjena za preživetje, in ne za življenje. Primarno socialno varnost mora posameznik in družina prejeti iz socialnih zavarovanj, ki so bila ustanovljena in so namenjena temu, da zagotavljajo posamezniku ustrezno socialno varnost ob nastanku najbolj obremenjujočih socialnih primerov v življenju posameznika, kot so bolezen, poškodba, materinstvo, invalidnost, starost in smrt. Cilj DP je torej, da se oseba, ki je zmožna za delo, čim prej zaposli oziroma sama skrbi zase, saj mora minimalni dohodek izpolnjevati dve pomembni zahtevi: zadovoljevati mora osnovne potrebe in ne sme povzročati izgube motivacije za delo (Stanovnik in Stropnik, 1998, str. 3). Pomembno je, da država na vseh ravneh sprejema tudi ukrepe, ki spodbujajo in motivirajo posameznika za delo.

Za osebe, ki so aktivne in iz naslova aktivnosti (osebe, ki opravljajo prostovoljno delo in volontersko pripravništvo) in za opravljeno delo ne prejemajo plačila, se zato predlaga minimalno število ur aktivnosti v višini 60 ur na mesec (izenačitev s številom ur za delovno aktivne).

Razlog 3

Če se upravičenec do DP med prejetje te pomoči zaposli, CSD v skladu z veljavno zakonodajo na novo izračuna upravičenost do DP (izda novo odločbo) tako, da najprej poveča cenzus osebe za dodatek za delovno aktivnost (kljub temu, da oseba plačila za opravljeno delo še ni prejela), ko oseba prejme plačilo na podlagi opravljenega dela, plačilo upošteva kot dohodek pri ugotavljanju materialnega položaja upravičenca. V skladu z veljavno zakonodajo CSD torej, ko se upravičenec do DP zaposli, izda dve odločbi (lahko tudi tri, če upravičenec prvega izplačila plače ne prejme za polni mesec dela). Če oseba spreminja število ur aktivnosti na mesec (meja 60 ur ali 128 ur), tudi to vpliva na upravičenje do dodatka za delovno aktivnost ali njene višine, kar tudi zahteva novo odločanje o DP in izračun novega praga minimalnega dohodka samske osebe oziroma družine.

Postopek priznavanja DP je kompleksen in nejasen, pravil spodbud upravičenci do DP ne poznajo.

Obremenjenost CSD je velika, zato je cilj, da se postopek poenostavi in omogoči CSD, da posamezniku oziroma družini v stiski poleg denarnih dajatev nudi tudi druge ustrezne vrste pomoči (socialno varstvene storitve, napotitev v ustrezne socialnovarstvene programe in podobno).

Predlaga se, da CSD višino spodbud ugotavljajo po uradni dolžnosti na podlagi podatkov, ki jih dobijo od Finančne uprave RS. S tem se zagotavlja enaka obravnava upravičencev in upoštevanje dejansko prejetega dohodka pri priznanju spodbud za delo oziroma se vzpostavlja ciljane spodbude za delo.

Razlog 4

Število upravičencev do DP hitro narašča. Trenutne razmere, ki so posledica pandemije COVID-19 zahtevajo prilagoditev družbenih razmer, spremembo spodbud za delo ter hiter in učinkovit dostop na trg dela, ki omogoča samostojnost in neodvisnost posameznika oziroma družine.

Predlog nove ureditve:

1. Dodatek za delovno aktivnost se izloči kot del cenzusa za DP, nadomesti ga spodbuda za delo v obliki neupoštevanja plačila za opravljeno delo do zakonsko določene višine

Za osebe, ki so delovno aktivne, to so osebe, ki za svojo aktivnost prejmejo plačilo, se namesto dodatka za delovno aktivnost predlaga nadomestitev z novo spodbudo, tj. neupoštevanjem plačila za opravljeno delo do zakonsko določene višine. Gre za nov ukrep, ki ga pozna tudi primerjalna zakonodaja, in sicer, da prejemek delovno aktivne osebe iz naslova delovne aktivnosti do določene višine, ne vpliva na višino DP.

Predlaga se:

- da se prejemek, ki ga odrasla delovno aktivna oseba prejme iz naslova delovne aktivnosti zmanjša za 35 odstotkov prejetega dogodka, vendar največ v višini 0,51 OZMD (205,11 evra) in najmanj v višini 0,26 OZMD (104,57 evra)
- spodbuda se upošteva, če je oseba delovno aktivna najmanj 60 ur na mesec.

S predlogom zmanjševanja dohodka iz naslova delovne aktivnosti za 35 odstotkov upoštevanega dohodka, se vzpostavlja zvezna lestvica oziroma spodbuda glede na dejansko upoštevan dohodek oziroma bolj pravičen sistem spodbude k delu, ki je odvisen od dohodka prejetega za opravljeno delo oziroma aktivnost in ne od števila ur prijave v obvezna socialna zavarovanja. To pomeni, da bodo osebe, ki danes opravijo 100 ur na mesec deležne enake spodbude kot osebe, ki delajo več kot 128 ur na mesec. Spremenjen predlog tudi določa najvišjo in najnižjo spodbudo in sicer v višini 0,51 OZMD in najmanj v višini 0,26 OZMD, kar predstavlja najvišji in najnižji zdaj veljavni dodatek za delovno aktivnost za prvo odraslo osebo oziroma drugo odraslo osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur mesečno. Navedeno pomeni, da bosta oba partnerja deležna enakih spodbud za delo.

S predlogom se ohranja enak krog upravičencev do spodbud, dodatno pa se krog širi še za:

- družbenike, ki so poslovodne osebe in so iz tega naslova vključene v obvezna socialna zavarovanja in
- osebe, ki so vključene v prostovoljno služenje vojaškega roka.

Namen predloga nove ureditve sta hitrejša aktivacija upravičencev do DP ter zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov.

S predlogom se razbremenjuje CSD, saj zaradi zaposlitve upravičenca do DP ne bo več treba izdati odločbe o povečanju cenusa osebe za dodatek za delovno aktivnost, prav tako ni več ločevanja na manjši in večji obseg delovne aktivnosti. Razbremenjuje se tudi upravičence do DP, ki se izogibajo delu, ker se bojijo, da bodo prejeli nižjo DP ali jo celo izgubili.

Glede na zgoraj navedeno predlagatelj predlaga izločitev dodatka za delovno aktivnost iz praga za pridobitev DP oziroma spremembo ekvivalenčne lestvice za DP, in sicer:

1. prva odrasla oseba: 1 OZMD oziroma 402,18 evra,
2. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi, ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7 OZMD oziroma 281,53 evra,
3. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo, ali nezaposlena oseba in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu, in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76 OZMD oziroma 305,66 evra,
4. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57 OZMD oziroma 229,24 evra,
5. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do DP, dokler ga mora ta preživljati v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, ki je najstarejši: 0,59 OZMD oziroma 237,29 evra,
6. povečanje za vsakega otroka v enostarševski družini, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne dobiva prejemkov ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema: 0,18 OZMD oziroma 72,39 evra.

V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do OZMD določi v polovični višini merila za otroka iz prejšnjega odstavka.

2. Dodatek za aktivnost za osebe, ki opravljajo prostovoljsko delo in volontersko pripravništvo

Za osebe, ki so aktivne, vendar iz naslova dela ne prejmejo plačila, se predlaga nov dodatek za aktivnost.

Do dodatka za aktivnost je upravičena oseba, ki je upravičena do DP, in:

1. ima sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljstvo, ali ima sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, in
2. je aktivna v obsegu 60 ur ali več mesečno in
3. ni hkrati delovno aktivna oseba (glej predhodno točko 1).

Predlaga se, da se višina dodatka za aktivnost v razmerju do OZMD iz 8. člena ZSVarPre v takem primeru določi po naslednjih merilih:

1. samska oseba ali prva odrasla oseba: v družini 0,26,
2. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,13.

Razlika od veljavne ureditve je v tem, da se dodatek za delovno aktivnost upošteva za naprej zgolj na podlagi predložene pogodbe o opravljanju prostovoljskega dela, pri čemer je ob vsakomesečnem izplačilu treba preverjati ali je bila opravljena vsaj 1 ura prostovoljskega dela. Po predlogu pa se bo priznana DP redno izplačevala skladno z odločbo, dodatek za aktivnost pa se bo izplačal za nazaj na podlagi predloženega dokazila o opravljenih urah prostovoljskega dela, pri čemer v primeru, da upravičenec za določen mesec dokazila ne predloži, le to več ne vpliva na priznano pravico do DP.

S tem se prepreči, da ne pride do izplačil neupravičeno priznane DP in vračanja. Informacijski sistem bo enostavno nadgrajen tako, da bo strokovni delavec ob predložitvi dokazila izdal dopolnilno odločbo in ob izplačilu DP se bo hkrati izplačal tudi dodatek za aktivnost.

Zaradi zgoraj navedenega predloga nove spodbude za delovno aktivne osebe, ki so zdaj upravičene do dodatka za delovno aktivnost in njihove ločitve na delovno aktivne osebe in aktivne osebe, se v primeru partnerjev (tj. zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, glede pravnih posledic izenačena z zakonsko zvezo) predlaga določitev, kdo se šteje kot prva odrasla oseba v družini. S tem določilom zasledujemo namen, da naj se odrasli osebi v družini, ki ima status aktivne osebe oziroma status delovno aktivne osebe, dodeli višji ponder od ostalih družinskih članov v družini, ki tega statusa nimajo.

Namen predloga nove ureditve

DP je zadnji ukrep, nekakšna »varnostna mreža«, s katero država prestreže materialno ogrožene osebe in jim zagotovi sredstva za preživetje. Gre za ukrep, ki mora biti zagotovljen hitro, učinkovito in ciljno predvsem z namenom, da se delovno aktivna populacija kar najhitreje vrne na trg dela, torej da se posameznik vrne v stanje, ko je ponovno sam sposoben zagotoviti sredstva za preživetje.

Nameni predloga nove ureditve so vzpostavitev ciljanih spodbud za zaposlovanje, hitrejša aktivacija upravičencev do DP in zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost kot del cenzusa za DP, ki ga nadomesti nova spodbuda za delo v obliki neupoštevanja dela plačila in dodatka za aktivnost se zmanjšuje tudi tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do DP.

1.2.2 Spremembe pri upoštevanju nepremičnin (spreminjata se 27. in 54.a člena ZSVarPre, to je 4. in 16. člen predloga zakona)

Predlaga se sprememba 27. člena ZSVarPre, pa tudi 54.a člena ZSVarPre (ureja postopek vračila DP oziroma VD v zapuščinskem postopku) na način, da se tudi za primere lastništva stanovanja, v katerem oseba ali družina dejansko ne biva oziroma nima prijavljenega stalnega prebivališča oziroma v primeru lastništva druge nepremičnine oziroma drugih nepremičnin v vrednosti oziroma skupni vrednosti nad 48 OZMD, določi enaka ureditev, kot velja za druge nepremičnine do vrednosti 50.000 evrov. Ne obstaja poseben utemeljen razlog, da je za druge nepremičnine določena vrednost 50.000 evrov, na kar je tudi opozoril Varuh človekovih pravic. Po predlogu bo lahko posameznik ali družina tudi v primeru lastništva stanovanja, v katerem dejansko ne biva oziroma nima prijavljenega stalnega prebivališča, katerega vrednost presega 50.000 evrov, upravičena do DP oziroma VD, če je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem oziroma nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati, kar do sedaj ni mogla biti. Država pa bo z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je upravičenec, v zemljiško knjigo (kot sredstvo za zavarovanje terjatve vračila DP oziroma VD) v zapuščinskem postopku dobila povrnjena izplačana sredstva.

Predlaga se tudi, da se kot objektivna okoliščina, na katero oseba ali družina nima vpliva, šteje postopek odtujitve in razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživljanje, ki ne traja več kot 24 mesecev razen, če obstajajo objektivne okoliščine, ki vplivajo na potek postopka. S tem se omogoča, da lahko omenjeni postopek traja več kot 24 mesecev, pod pogojem, da obstajajo objektivne okoliščine, ki vplivajo na potek postopka, kar do sedaj ni bilo mogoče.

1.2.3 Spremembe krivdnih razlogov (sprememba 28 in 29. člena ZSVarPre oziroma 5. in 6. člen predloga zakona)

Predlaga se splošna opredelitev razlogov odjave iz evidence brezposelnih oseb, in sicer iz razloga, ko se oseba sama odjavi iz evidence brezposelnih oseb ali je izbrisana po uradni dolžnosti iz razlogov, ki so bili na strani osebe. S tem se omogoči uporaba veljavnih razlogov kot so določeni v predpisih o urejanju trga dela in razbremenitev zakonodajalca, da vsakokrat dopolnjuje 28. člen ZSVarPre, ki primeroma določa krivdne razloge.

Kot dodaten krivdni razlog se predlaga obstoj pravnomočne pogojne obsodbe na kazen zapora, izrečene za naklepno kaznivo dejanje.

1.2.4 Spremembe pri izplačevanju DP v funkcionalni obliki (sprememba 38. člena ZSVarPre oziroma 13. člen predloga zakona)

Kot že omenjeno se z DP v skladu z veljavnim ZSVarPre posamezniku oziroma družini zagotavljajo sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. ZSVarPre ne določa dolžnosti upravičenca, da dokaže namensko porabo dodeljene DP. Glede na namen DP pa ZSVarPre pooblašča CSD, da DP izplača v naravi, če je CSD znano, da nekdo ne uporablja DP v skladu z njenim namenom. ZSVarPre zdaj omogoča izplačevanje oziroma nakazovanje DP direktno izvajalcu storitve gospodarske javne službe, tj. preko funkcionalne oblike (navedeno uredi CSD), vendar le v utemeljenih primerih v skladu s prosto presojo CSD.

Z namenom ekonomičnega upravljanja in razporejanja DP, namenske porabe DP ter z namenom pridobitve vsaj osnovnošolske izobrazbe se s predlogom zakona predlaga, da uporaba prostega preudarka pri dodelitvi DP v naravi ni mogoča oziroma da se DP vedno izplačuje tri mesece v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport po uradni dolžnosti obvesti pristojni CSD o uvedbi prekrškovnega postopka zoper starše učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov. V predlaganem tri mesečnem roku CSD upravičencu nudi potrebne socialno varstvene storitve, ki posamezniku oziroma družini omogoča lažje reševanje osebne in ekonomske stiske.

Ugotavlja se, da je problem pri trajanju revščine v pasivnem odzivu revnih pri reševanju njihove socialne stiske, pri čemer je stopnja izobrazbe zelo pomembna. Posameznik mora prevzeti aktivno vlogo pri obravnavi in reševanju raznovrstnih problematik, s katerimi se sooča.

Ugotavlja se tudi, da obstaja problem neplačevanja osnovnih storitev izvajalcev javnih gospodarskih služb (odpadkov, vode, kanalščine, itd.) ter vzgojno izobraževalnih-zavodov (vrtec, šole) s strani nekaterih prejemnikov DP. Nekateri sčasoma razvijejo navado, da prenehajo s plačevanjem tistih stroškov, za katere ocenijo, da se ne bo nič drastičnega zgodilo, če jih ne bodo poravnali (na primer plačilo vrtca ali prehrane v šoli), ali pa da se niso pripravljeno/zmožni odreči nekaterim navadam oziroma razvadam, osnovne mesečne stroške pa na ta račun pustijo neporavnane. Določeni posamezniki oziroma družine imajo tudi slabo znanje/zmožnost upravljanja in razporejanja razpoložljivih virov ter odpor do institucij oziroma formalnih služb.

1.2.5 Sprememba v višini izredne denarne socialne pomoči, ki jo lahko upravičenec prejme v enem koledarskem letu (sprememba 33. člena ZSVarPre oziroma 10. člen predloga zakona)

V skladu z veljavnim tretjim odstavkom 33. člena ZSVarPre višina izredne denarne socialne pomoči mesečno ne sme presegati višine enega minimalnega dohodka samske osebe ali družine, v enem koledarskem letu pa ne sme presegati višine petih njenih minimalnih dohodkov, od katerih se lahko višina treh njenih minimalnih dohodkov dodeli le za izredne stroške, nastale zaradi naravne nesreče ali višje sile. Izredna denarna socialna pomoč je namreč po svoji naravi izredna in se lahko dodeli ne glede na višino lastnega dohodka oziroma prejetje DP.

V primeru nastanka višje sile (npr. razglasitev epidemije in sprejem izrednih ukrepov zaradi npr. covid-19) država za posameznike oziroma družine poskrbi sistemsko (solidarnostni dodatek za ranljive skupine, ukrepi na področju zaposlovalne politike, neupoštevanje premoženja pri priznanju DP v času epidemije in podobno) in z interventnimi zakoni uredi ciljano pomoč. Zato se predlaga, da se višina za izredne stroške, vezane na preživljanje (npr. ogrevanje, plačilo elektrike, nadomeščanje trajnih potrošnih dobrin) ohrani v višini dveh minimalnih dohodkov, višina za naravne nesreče ali višjo silo, pa se zmanjša iz treh na višino enega minimalnega dohodka. S tem se posledično tudi razbremeni CSD.

1.2.6 Hramba podatkov in dokumentov iz zbirke podatkov o DP in VD (sprememba 63. člena ZSVarPre oziroma

18. člen predloga zakona)

Veljavni 63. člen določa, da se osebni podatki in dokumenti iz zbirke podatkov o DP in VD hranijo pet let po datumu prenehanju pravice (prvi odstavek). Po preteku roka iz prejšnjega odstavka se podatki in dokumenti arhivirajo, razen če ni z zakonom, ki ureja davčni postopek, drugače določeno (drugi odstavek).

Sedanji zakonsko določen rok hrambe osebnih podatkov in dokumentov iz zbirke podatkov o DP in VD, ki sta del centralne zbirke podatkov iz 49. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, je torej pet let. Ta začne teči z zaključkom obdobja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, potem pa se morajo osebni podatki postati nedostopni za obdelavo.

V praksi se ugotavlja, da morajo biti podatki iz zbirke podatkov o DP in VD dostopni za obdelavo daljši čas oziroma trajno, in sicer za potrebe odločanja v sodnih postopkih (odločanje o pravicah), zapuščinskih postopkih, ki trajajo več kot pet let, načrtovanja politike socialnega vključevanja, spremljanje stanja ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene, zato se s spremembo prvega odstavka predlaga, da se ti podatki hranijo trajno, z novim drugim odstavkom pa se predlaga, da se dokumenti iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, razen če posamezni zakon za določene dokumente ne določa drugače. Pri hrambi dokumentov je namreč treba spoštovati tudi veljavno nacionalno zakonodajo z različnih področij, ki določa roke hrambe dokumentacije, kot npr. Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, Zakon o davčnem postopku, Zakon o davku na dodano vrednost, Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost, Slovenske računovodske standarde ipd. Ker lahko posamezni zakon za določene podatke določa drugačen rok hrambe, je določeno, da se za rok hrambe podatkov uporabi ta zakon, in ne rok 5 let.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Namen sprememb je pravična porazdelitev javnih sredstev glede na potrebe posameznika oziroma družine in glede na namen DP, tj. da pomoč prejmejo tisti, ki jo zares potrebujejo ter vzpostavitev ciljanih spodbud za zaposlovanje. Namen sprememb je tudi hitrejša aktivacija upravičencev do DP oziroma da se čim večje število brezposelnih oseb zaposli (vključi v pokojninsko zavarovanje) in za svoje delo prejme plačilo. To bo posledično zmanjševalo število brezposelnih oseb in upravičencev do DP. Osebe, ki bodo sprejele zaposlitev in bodo prejele plačilo, bodo še vedno ohranile DP, če bodo glede na materialni položaj izpolnjevale pogoje za priznanje DP. Namen sprememb je še zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost kot dela cenzusa za DP se zmanjšuje tudi tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do DP, z neupoštevanjem z zakonom določene višine dohodkov iz naslova delovne aktivnosti pa se razbremenjujejo CSD-ji (ni potrebna izdaja nove odločbe zaradi prejema dohodka). Z izplačilom DP v naravi se zagotavlja ekonomično upravljanje in razporejanje DP, namenska poraba DP ter vzpodbuja pridobitve vsaj osnovnošolske izobrazbe, s čimer ima posameznik več možnosti za zaposlitev in manjše tveganje za revščino.

2.2 Načela

Pri pripravi zakona smo upoštevali **načelo subsidiarnosti** (glede odgovornosti posameznika za zagotavljanje lastne socialne varnosti in socialne varnosti njegovih družinskih članov) in **načelo pravične razdelitve in transparentne porabe javnih sredstev in načelo ciljne usmerjenosti** (DP in spodbude za zaposlovanje se dodeljujejo tako, da se zagotovi pravična porazdelitev javnih sredstev glede na potrebe posameznika oziroma družine in glede na namen posamezne pravice, tj. da pomoč prejmejo tisti, ki jo zares potrebujejo oziroma tisti, ki izkazujejo dohodek iz dela). Načeli sta v predlog zakona vključeni z izločitvijo dodatka za delovno aktivnost kot dela DP oziroma z novima spodbudama za delo in jasno določitvijo, kdaj se DP izplača v naravi.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

Predlogi rešitev so predstavljeni pod točko 1 Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

b) Način reševanja:

Načini reševanja so predstavljeni pod točko 1 Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je v skladu z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

Predlog zakona je usklajen s predpisi, ki jih je tudi treba sprejeti oziroma spremeniti in »paketno« obravnavati, in sicer s predlogom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju trga dela.

č) Usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je bil objavljen na spletnem naslovu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) in na portalu E-demokracija . Pripombe, predloge in mnenja je bilo mogoče sporočati do .

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- občine in združenja občin.

Mnenja, predloge, pripombe so podali:

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona v letih 2022 in 2023 prinaša prihranek za državni proračun. Predloga zakona na proračun občin nima vpliva.

– za leto 2022

Pod pogojem, da se začnejo določbe zakona uporabljati 1. januarja 2022, se ocenjuje, da bodo finančne posledice na proračunski postavki 3562 – Transferi socialno ogroženim nižje za 1,67 mio evrov.

– za leto 2023

Ocenjuje se, da bodo finančne posledice na proračunski postavki 3562 – Transferi socialno ogroženim nižje za 1,67 mio evrov.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Predlog zakona ne predvideva porabe proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 PRIKAZ UREDITVE SPODBUDE ZA DELO V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH

AVSTRIJA

Osebe, ki so sposobne za delo, morajo biti pripravljene opravljati razumno delo. Brezposelni prejemniki denarne socialne pomoči se morajo prijaviti na javnem zavodu za zaposlovanje (Arbeitsmarktservice). Uporabljajo se merila za upravičenost iz zakona o zavarovanju za primer brezposelnosti ne le glede sprejemanja primernega dela, temveč tudi glede primernih ponudb za usposabljanje, ukrepov za usposabljanje, tečajev nemškega jezika itd. Obstajajo izjeme, na primer zaradi starosti (moški nad 65 let, ženske nad 60 let), nege ali stalnega šolskega ali poklicnega

usposabljanja, ki se je začelo in izvajalo namenoma pred 18. letom starosti (z izjemo univerzitetnega študija)

NEMČIJA

Samo kadar lahko upravičenec do nadomestila za preživljanje (Hilfe zum Lebensunterhalt) dela kljub omejenim zmožnostim (zaradi zdravja ali starosti), pomoč vključuje tudi ponudbo ustrezne zaposlitve ter pripravo in usmerjanje upravičene osebe. Upravičenci morajo sprejeti ustrezno zaposlitev in sodelovati v potrebnih pripravah.

Upravičenci, ki so sposobni delati, in osebe, ki skupaj z njimi živijo v skupnem gospodinjstvu (Bedarfsgemeinschaft), morajo uporabiti vse možnosti, da bi si izboljšale socialni položaj. Upravičenci, ki so sposobni za delo, morajo sodelovati pri vseh delovno usmerjenih ukrepih vključevanja.

HRVAŠKA

Tisti, ki so sposobni za delo, morajo biti registrirani pri hrvaškem zavodu za zaposlovanje in morajo sprejeti vsako ponudbo dela, ne glede na njihovo usposobljenost ali izkušnje, vključno z začasnimi in sezonskimi zaposlitvami. Če upravičenci do denarne socialne pomoči zavrnejo ponudbo za zaposlitev ali prekinejo zaposlitev, se njihova pravica do nadomestila prekine.

Naslednje skupine oseb so izvzete iz teh zahtev:

- osebe, ki imajo kot pet let do starostne upokojitve,
- otroci, mlajši od 15 let,
- osebe, starejše od 65 let,
- invalidne osebe,
- otroci od 15. leta do 18. leta starosti, če so v rednem izobraževanju (do 29 let),
- začasno nezaposljive osebe,
- nosečnice in matere do šest mesecev po porodu in
- starši, ki skrbijo za otroka do starosti enega leta, za dvojčka do tretjega leta in za otroka s hudo invalidnostjo do sedmega leta.

ŠVEDSKA

Vsakdo si mora prizadevati za zaposlitev z zadostno plačo, in sicer dokler je sposoben za delo. Obstaja veliko ukrepov na trgu dela, pri katerih mora prejemnik sodelovati, da bi prejel pomoč. Prejemniki imajo dostop tudi do javnega zavoda za zaposlovanje. Od 1. julija 2016 je bila zgoraj navedena zahteva vključena v Zakon o socialnih storitvah (pred tem je bila to zahteva iz sodne prakse). Poleg teh zahtev lahko urad za socialno varstvo zahteva, da oseba, ki prejema socialno pomoč, sodeluje pri pridobivanju delovnih izkušenj ali drugih dejavnosti za spodbujanje spretnosti, ki jih organizira občina, pod pogojem, da ni bilo mogoče zagotoviti ustreznega programa s področja politike trga dela za posameznika.

Preglednica 10: Spodbuda za delo za prejemnike DP v evropskih državah

Država	Spodbuda za neupoštevanje dela zaslužka
Češka	30 % zaslužka iz zaposlitve
Luksemburg	do največ 30 % zjamčenega minimalnega dohodka gospodinjstva vsak poklicni dohodek otroka, mlajšega od 25 let, do najvišjega zjamčenega minimalnega dohodka za prvo odraslo osebo (1.401,18 EUR na mesec)
Finska	mesečni dohodek pod 150 EUR
Malta	35 % minimalne plače
Velika Britanija	prvih 5,65 EUR zaslužka iz dela s skrajšanim delovnim časom (11 EUR, če DP prejema par, 23 EUR za edinega starša)

Vir: MISSOC, 2018.

ČEŠKA

S 1. junijem 2017 je bila na pobudo poslanske zbornice češkega parlamenta z zakonom uvedena obveznost izplačila

DP v bonih, ki dovoljujejo nakup blaga po določeni vrednosti (najmanj 35 % in največ 65 %), in sicer za prejemnike, DP, ki so v zadnjih 12 mesecih prejeli DP več kot 6 mesecev. Sprememba je v praksi prinesla veliko problemov. Bone npr. ne sprejemajo povsod, pojavili pa so se tudi neželeni pojavi (»prekupčevanje« z boni). Zakonska ureditev je bila spremenjena 1. januarja 2019. S spremembo je bil dodan izčrpen seznam izjem od izplačila v bonih (npr. če je prejemnik DP oseba, ki ji je zdravstvena oskrba zagotovljena v celotnem koledarskem mesecu, ali če gre za osebo, ki ji je bil dodeljen dodatek za nego pri določeni stopnji odvisnosti) in določeno, da ima izplačevalec DP, prosti preudarek pri odločitvi, ali bo DP izplačana v bonih, ali ne (lahko oceni okoliščine konkretnega primera in se odloči za vsak posamezen primer posebej).

5.2 PRILAGOJENOST PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona je v skladu z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic:

Predlog zakona ima administrativne posledice pri delu CSD.

Novo administrativno obremenitev prinaša v delu, ki se nanaša na:

- uporabo prostega preudarka v primeru lastništva nepremičnine oziroma nepremičnin, katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost presega višino 48 OZMD (ali je mogoče sklepati, da si z nepremičnino preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati),
- izplačevanje DP tri mesece v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport po uradni dolžnosti obvesti pristojni CSD o uvedbi prekrškovnega postopka zoper upravičenca starša učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov.

Razbremenitev prinaša v delu, ki se nanaša na novi spodbudi za delo za osebe, ki se zdaj štejejo kot delovno aktivne osebe, in sicer na:

- znižanje dohodka delovno aktivne osebe, saj CSD-jem v primeru, če se bo oseba zaposlila, ne bo več treba izdajati novih odločb zaradi izračuna novega praga minimalnega dohodka in zaradi prejema dohodka,
- obseg aktivnosti, saj CSD-jem ne bo več treba ugotavljati, ali je oseba aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno ali nad 128 ur mesečno, ampak samo, ali je aktivna v obsegu 60 ur ali več mesečno.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

Predlog zakona na področju spodbud za delo:

- uvaja ločevanje na delovno aktivne osebe (osebe, ki za aktivnost prejmejo plačilo) in aktivne osebe (osebe, ki za aktivnost ne prejmejo plačila),
- širi krog oseb, ki se štejejo kot delovno aktivne osebe z družbeniki, ki so poslovodne osebe in osebami, ki so vključene v prostovoljno služenje vojaškega roka,
- uvaja nove spodbude za delo v obliki neupoštevanja dela plačila ter novega dodatka za aktivnost,
- izenačuje položaj odraslih oseb v družini (partnerjev) glede višine spodbud za delo.

Za delovno aktivne osebe (zaposlene, osebe, ki opravljajo dejavnost, osebe, ki so vključene v zaposlitveno rehabilitacijo ali v ukrepe APZ in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev, družinske pomočnike, družbenike, ki so poslovodne osebe in osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke in na novo še za družbenike, ki so poslovodne osebe in so iz tega

naslova obvezno vključene v obvezna socialna zavarovanja ter osebe, ki so vključene v prostovoljno služenje vojaškega roka) se predlaga spodbuda za delo na način, da se dohodek iz naslova delovne aktivnosti zmanjša za zakonsko določen znesek.

Za aktivne osebe (osebe, ki opravljajo prostovoljsko delo in volonterske pripravnike) pa se predlaga spodbuda za delo na način, da so upravičene do dodatka za aktivnost.

Predlog zakona prinaša posledice za osebe, ki opravljajo prostovoljsko delo, ker je pridobitev dodatka za aktivnost vezana na dejansko opravljene ure, in sicer najmanj v višini 60 ur na mesec. Če bodo upravičenci do DP na mesec opravili najmanj 60 ur prostovoljnega dela, njihov razpoložljivi dohodek ostaja enak.

Predlog zakona prinaša posledice za zaposlene, osebe, ki opravljajo dejavnost, osebe, ki so vključene v zaposlitveno rehabilitacijo ali v ukrepe APZ in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev, družinske pomočnike, družbenike, ki so poslovodne osebe in osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke.

Ob upoštevanju podatkov o številu prejemnikov DP (pri katerih je bil upoštevan dodatek za delovno aktivnost in ki izkazujejo dohodek iz naslova delovne aktivnosti (zaposlitev, opravljanje dejavnosti, zaposlitvena rehabilitacija itd.)) meseca februarja 2021 se ocenjuje, da bo zaradi predloga nove spodbude za delo (zmanjšanja dohodka iz naslova delovne aktivnosti za zakonsko določen znesek) DP izgubilo 168 družin oziroma samskih oseb, nižjo DP pa bo prejelo 1.714 družin oziroma samskih oseb. Višjo DP bo prejelo 1.275 družin oziroma samskih oseb. Ostalim prejemnikom DP (4.352) se višina le-te ne bo spremenila.

Ob upoštevanju podatkov o številu prejemnikov varstvenega dodatka (pri katerih je bil v gospodinjstvu upoštevan dodatek za delovno aktivnost pri drugi odrasli delovno aktivni osebi in ki izkazujejo dohodek iz naslova delovne aktivnosti (zaposlitev, opravljanje dejavnosti, zaposlitvena rehabilitacija itd.)) meseca februarja 2021 se ocenjuje, da bodo zaradi predloga nove spodbude za delo (zmanjšanja dohodka iz naslova delovne aktivnosti za zakonsko določen znesek) varstveni dodatek izgubile 4 družine, nižji varstveni dodatek bo prejelo 7 družin (samo dvostarševske družine in zakonca ali partnerja brez otrok, saj na samske osebe in enostarševske družine predlog nima vpliva). Višji varstveni dodatek bo prejelo 95 družin. Ostalim prejemnikom varstvenega dodatka (124) se višina le-tega ne bo spremenila.

Predlog zakona na področju izredne denarne socialne pomoči prinaša spremembo v višini le-te, ki jo upravičenec lahko prejme v enem koledarskem letu za kritje izrednih stroškov, nastalih zaradi naravne nesreče ali višje sile (npr. poplava, vdor v stanovanje, ekološka nesreča – izlitje kurilnega olja, stroški za kritje naravnih nesreč, covid-19 – povišani stroški za nakup hrane, ogrevanja, osebne nege; v nadaljnjem besedilu: izredne razmere), iz višine treh na višino enega minimalnega dohodka. V letu 2020 je 318 gospodinjstev prejelo izredno denarno socialno pomoč za izredne razmere v maksimalno zakonsko določeni letni višini oziroma v višini njihovega minimalnega dohodka, vendar manj kot trikratnik minimalnega dohodka. Navedeno je predvsem posledica epidemije covid-19 in ne odraža dejanskih potreb posameznikov oziroma družin po izredni denarni socialni pomoči za izredne razmere. Podatki iz leta 2019 kažejo, da je 198 gospodinjstev prejelo izredno denarno socialno pomoč za izredne razmere v maksimalno zakonsko določeni letni višini oziroma v višini njihovega minimalnega dohodka, vendar manj kot trikratnik minimalnega dohodka. Samo 4 gospodinjstva so izkoristila izredno denarno socialno pomoč tako za naravne nesreče ali višjo kot za npr. ogrevanje oz. ostalo v maksimalno zakonsko določeni višini (petkratnik minimalnega dohodka). Ocenjuje, da bo navedeni predlog vplival na okoli 200 gospodinjstev. Navedeni predlog bo na gospodinjstva vplival v smislu, da za kritje stroškov, nastalih zaradi izrednih razmer, ne bodo več mogla zaprositi za izredno denarno socialno pomoč, ampak jim bo država pomagala s sistemskimi ukrepi.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

Predlog zakona ne bo imel učinkov na dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen ciljnim skupinam ter širši javnosti prek medijev in spleta. Izvajanje sprejetega zakona bo spremljal Inštitut Republike Slovenija za socialno varstvo.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

/

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

Predlog zakona je bil objavljen na spletnem naslovu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) in na portalu E-demokracija. Pripombe, predloge, mnenja je bilo mogoče podati do.

V razpravo so bili vključeni:

- nevladne organizacije,
- predstavniki zainteresirane javnosti,
- predstavniki strokovne javnosti,
- občine in združenja občin.

Mnenja, predloge, pripombe so podali:

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN O ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona zunanji strokovnjak oziroma pravna oseba ni sodelovala.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES:

- Janez Cigler Kralj, minister
- Mateja Ribič, državna sekretarka
- mag. Cveto Uršič, državni sekretar
- mag. Valentina Vehovar, v.d generalne direktorice Direktorata za socialne zadeve
- Ana Kreft, vodja Sektorja za pravice iz javnih sredstev
- Marjetka Kovšca, sekretarka.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18) se v 1. členu besedilo »nadzor in zbirko podatkov« spremeni tako, da se glasi: »nadzor, zbirko podatkov in dodatka k denarni socialni pomoči.«.

2. člen

V 11. členu za drugim odstavkom dodata nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»(3) Ne glede na določbe prvega in drugega odstavka tega člena se pri uveljavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči periodični dohodek, upoštevan v skladu z 20. in 21. členom tega zakona, ki ga prejeme odrasla delovno aktivna oseba iz naslova delovne aktivnosti v obsegu 60 ur ali več mesečno, zniža za 35 % upoštevanega periodičnega dohodka, vendar največ v višini 0,51 osnovnega zneska minimalnega dohodka in najmanj v višini 0,26 osnovnega zneska minimalnega dohodka.

(4) Šteje se, da je oseba delovno aktivna če:

- je zaposlena,
- opravlja dejavnost in je iz tega naslova vključena v obvezna socialna zavarovanja,
- je družbenik in poslovodna oseba in iz tega naslova vključena v obvezna socialna zavarovanja,
- je vključena v prostovoljno služenje vojaškega roka,
- je vključena v ukrepe aktivne politike zaposlovanja in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev,
- ima status družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo,
- je upravičena do delnega plačila za izgubljeni dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, ali
- je vključena v zaposlitveno rehabilitacijo.«.

3. člen

26. člen se spremeni tako, da se glasi:

»26. člen

(merila za določitev višine minimalnega dohodka)

(1) Višina minimalnega dohodka za vlagatelja in njegovega posameznega družinskega člana vlagatelja se v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona določi po naslednjih merilih:

1. prva odrasla oseba: 1,
2. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kakor starši ali dejansko prebiva z njimi, ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7,
3. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali nezaposlena in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kakor osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76,
4. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57,
5. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, dokler ga mora ta preživljati v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja: 0,59.

(2) V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka določi v polovični višini merila iz prejšnjega odstavka.

(3) Za prvo odraslo osebo se štejejo:

1. samska oseba,
2. mladoletna oseba brez staršev, ker so ti umrli,
3. mladoletna ali polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega potekajo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ali drugih utemeljenih razlogov, zaradi katerih je porušena vez med starši in otroci, ni več dejansko povezana z njimi.

(4) Za prvo odraslo osebo v družini se v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, glede pravnih posledic izenačena z zakonsko zvezo, šteje oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog po tem zakonu.

(5) Ne glede na prejšnji odstavek se za prvo odraslo osebo v družini šteje:

1. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, glede pravnih posledic izenačena z zakonsko zvezo, od katerih ima samo ena status aktivne

osebe iz 32.b člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: aktivna oseba), aktivna oseba, razen če ima druga oseba status delovno aktivne osebe iz četrtega odstavka 11. člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: delovno aktivna oseba) ali je na njeni strani ali na strani delovno aktivne osebe, podan krivdni razlog po tem zakonu,

2. v primeru enostarševske družine oseba, ki je roditelj.

(6) Šteje se, da oseba izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona, če se šteje kot trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo v skladu s 54. členom tega zakona ali je nezaposlena in starejša od 63 let ženske oziroma od 65 let moški.

(7) Za naslednjo odraslo osebo v družini se šteje polnoletna oseba, ki se po tem zakonu šteje kot član družine in ki ni otrok iz 5. točke prvega odstavka tega člena.

(8) Šteje se, da imajo osebe iz 2. in 3. točke prvega odstavka tega člena, ki niso družinski člani, dovolj lastnih sredstev za preživljanje, če njihov dohodek presega minimalni dohodek, ki bi jim pripadal, če ne bi imele drugih dohodkov.

(9) V primeru otroka, ki živi v enostarševski družini po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, se višina minimalnega dohodka za družino za vsakega takega otroka poveča za 18 odstotkov osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona.«.

4. člen

27. člen se spremeni tako, da se glasi:

»27. člen (izključitveni razlog z izjemama)

(1) Ne glede na določbe tega poglavja se denarna socialna pomoč ne dodeli samski osebi ali družini, ki ima premoženje, ki se upošteva po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki dosega ali presega višino 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko center za socialno delo odloči, da se denarna socialna pomoč dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti:

1. stanovanje ali stanovanjsko hišo (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem samska oseba ali družina dejansko prebiva ter ima prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost presega 120.000 eurov, ali nepremičnino oziroma nepremičnine, katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost presega višino 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka

2. in za katero je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem oziroma nepremičnino oziroma nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati,

4. in izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

(3) Kot okoliščine iz prejšnjega odstavka, na katere oseba ne more vplivati, se štejejo zlasti:

- nasilje v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo nasilje v družini,

- začet postopek odtujitve ali razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživetje, ki ne traja več kot 24 mesecev, razen, če obstajajo objektivne okoliščine, ki vplivajo na potek postopka,

- če je oseba upravičena do oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev ali do prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo, in je začet postopek zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v zemljiški knjigi.

(4) Če je oseba na podlagi drugega odstavka tega člena bila upravičena do denarne socialne pomoči osemnajstkrat v zadnjih 24 mesecih, je do nadaljnje denarne socialne pomoči upravičena pod pogojem, da soglaša z vpisom

prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik ali lastnica (v nadaljnjem besedilu: lastnik) je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije.

(5) O prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije center za socialno delo odloči v izreku odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči.

(6) Prepoved odtujitve in obremenitve se zaznamuje v zemljiški knjigi na podlagi dokončne odločbe iz prejšnjega odstavka.

(7) Za zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve iz drugega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja zemljiško knjigo, o zaznambi prepovedi odtujitve in obremenitve.«.

5. člen

V 28. členu se v drugem odstavku:

- 3. točka spremeni tako, da se glasi:

»3. prenehanje vodenja v evidenci brezposelnih oseb, če se oseba sama odjavi iz evidence brezposelnih oseb ali če pristojen organ za zaposlovanje po uradni dolžnosti izda odločbo o prenehanju vodenja osebe v evidenci brezposelnih oseb;«,

- za 13. točko pika nadomesti z vejico in doda nova 14. točka, ki se glasi:

»14. pravnomočna pogojna obsodba na kazen zapora, izrečena za naklepno kaznivo dejanje.«.

6. člen

V 29. členu se v prvem odstavku besedilo »razlog iz 1., 3. in 11. točke« nadomesti z besedilom »razlog iz 1., 3., 11. in 14. točke«.

7. člen

Naslov poglavja »II. DENARNA SOCIALNA POMOČ« se spremeni tako, da se glasi: »II. DENARNA SOCIALNA POMOČ IN DODATKA K DENARNI SOCIALNI POMOČI«.

8. člen

Naslov podpoglavja »1.10 Povečanje denarne socialne pomoči za dodatek za pomoč in postrežbo« in 32. člen se spremenita tako, da se glasita:

»1.10 Dodatka k denarni socialni pomoči

32. člen

(dodatka k denarni socialni pomoči)

K denarni socialni pomoči se dodelita naslednja dodatka:

- dodatek za pomoč in postrežbo,

- dodatek za aktivnost.«.

9. člen

Za spremenjenim 32. členom se dodata nova 32.a in 32.b člen, ki se glasita:

»32.a člen

(dodatek za pomoč in postrežbo)

(1) Do dodatka za pomoč in postrežbo je upravičen upravičenec do denarne socialne pomoči, ki mu je zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti za opravljanje osnovnih življenjskih potreb nujna pomoč druge osebe in ne prejema dodatka za tujo nego in pomoč po drugih predpisih.

(2) Potrebo po nujni pomoči druge osebe ugotavlja invalidska komisija po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

(3) Višina dodatka za pomoč in postrežbo se določi v višini dodatka za pomoč in postrežbo, ki bi upravičencu pripadal, če bi bil do njega upravičen po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

(4) Center za socialno delo lahko invalidski komisiji iz drugega odstavka tega člena poda predlog za ponovno ugotavljanje potrebe po nujni pomoči druge osebe upravičencu do dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu, če oceni, da se mu je zdravstveno stanje izboljšalo v taki meri, da je upravičen do nižjega dodatka za pomoč in postrežbo ali ga ne potrebuje več.

32.b člen

(dodatek za aktivnost)

(1) Dodatek za aktivnost je namenjen spodbujanju k delu.

(2) Do dodatka za aktivnost je upravičen upravičenec do denarne socialne pomoči, ki:

1. ima sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljstvo, ali ima sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, in

2. je aktiven v obsegu 60 ur ali več mesečno in

3. ni hkrati delovno aktivna oseba po četrtem odstavku 11. člena tega zakona.

(3) Višina dodatka za aktivnost se v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona določi po naslednjih merilih:

1. samska oseba ali prva odrasla oseba: v družini 0,26,

2. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,13.

(4) Dodatek za aktivnost se dodeli, ko oseba predloži dokazila o izpolnjevanju pogojev iz drugega odstavka tega člena.

(5) V času trajanja upravičenosti do dodatka za aktivnost po tem členu se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, vezane na ugotavljanje spremembe okoliščin in neupravičeno prejeta pravico iz javnih sredstev.«.

10.člen

V 33. členu se tretji odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(3) Višina izredne denarne socialne pomoči mesečno ne sme presegati višine enega minimalnega dohodka samske osebe ali družine, v enem koledarskem letu pa ne sme presegati višine treh njenih minimalnih dohodkov, od katerih se lahko višina enega njenega minimalnega dohodka dodeli le za izredne stroške, nastale zaradi naravne nesreče ali višje sile.«.

11.člen

V 34.a členu se v drugem odstavku črta besedilo »dodatki za delovno aktivnost iz 26. člena tega zakona«.

12.člen

Naslov podpoglavja »1.12 Dogovor o aktivnem reševanju socialne problematike« in 35. člen se spremenita tako, da se glasita:

1.12 Aktivno reševanje socialne problematike

35. člen

(1) Centri za socialno delo ter izvajalci socialno varstvenih programov v skladu z zakonom, ki ureja socialno varstvo, in organizacije, ki imajo status humanitarne organizacije v skladu z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije, sodelujejo pri svetovalni obravnavi upravičencev do denarne socialne pomoči, za katere se domneva, da imajo ovire, ki zahtevajo skupno obravnavo za razrešitev ovir posameznih upravičencev do denarne pomoči.

(2) Na podlagi predhodne seznanitve posameznega upravičenca za namen celostne obravnave centri za socialno delo ter izvajalci in organizacije iz prejšnjega odstavka, izmenjujejo podatke o prepoznanih možnostih in ustreznih storitvah.

(3) Centri za socialno delo in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje sodelujejo pri svetovalni obravnavi brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči, za katere se domneva, da imajo ovire, ki zahtevajo skupno obravnavo obeh institucij za izboljšanje njihove zaposljivosti.

(4) Na podlagi predhodne seznanitve posameznega upravičenca za namen celostne obravnave centri za socialno delo in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje izmenjujejo podatke o aktivnostih zaposlitvenega načrta, zaposlitvenih ciljev, vključevanju v storitve za trg dela, veščinah osebe in prepoznanih ovirah pri vključevanju na trg dela, dogovorih o aktivnem razreševanju socialne problematike ter o aktivnostih obeh institucij za razreševanje problematike posameznega upravičenca.

(5) Center za socialno delo lahko z upravičencem na podlagi opredelitve socialne problematike oziroma stisk in težav ter ocene možnih rešitev sklene dogovor o aktivnem reševanju njegove socialne problematike (vključitev v psihosocialno rehabilitacijo, zdravljenje itd.), v katerem se določijo aktivnosti in obveznosti upravičenca in prenehanje upravičenosti do denarne socialne pomoči v primeru neupravičenega prenehanja izvrševanja dogovora.

(6) Upravičenec ima pravico do povračila dejanskih stroškov, ki nastanejo zaradi izvrševanja dogovora iz prejšnjega odstavka, kar center za socialno delo opredeli v dogovoru.

13. člen

V 38. členu se za drugim odstavkom doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

»(3) Ne glede na prejšnji odstavek se denarna socialna pomoč tri mesece izplačuje v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport po uradni dolžnosti obvesti pristojni center za socialno delo o uvedbi prekrškovnega postopka zoper upravičenca starša učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov.«.

14.člen

V 50. členu se v drugem odstavku:

- v 1. točki tretja alineja spremeni tako, da se glasi:

»- za odraslo osebo v družini, ki se šteje kot prva odrasla oseba v družini;«,

- v 2. točki prva alineja spremeni tako, da se glasi:

»- za odraslo osebo v družini, ki se šteje kot druga odrasla oseba v družini ali v kateri samo ona izpolnjuje pogoje iz prejšnjega člena;«,

- v 3. točki besedilo »5. točke« nadomesti z besedilom »3. točke«.«.

15.člen

V 51. členu se v četrtem odstavku v:

- v 1. točki tretja alineja spremeni tako, da se glasi:

»- za odraslo osebo v družini, ki se šteje kot prva odrasla oseba v družini;«,

- v 2. točki prva alineja spremeni tako, da se glasi:

»- za odraslo osebo v družini, ki se šteje kot druga odrasla oseba v družini ali v kateri samo ona izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona;«,

- v 3. točki besedilo »5. točke« nadomesti z besedilom »3. točke«.«.

16.člen

V 54.a členu se tretji odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(3) Dedovanje zapustnikovega premoženja, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji v vrednosti pomoči, ki jo je zapustnik prejel iz naslova denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka brez dodatka za pomoč in postrežbo, če mu je bila ta pomoč dodeljena po drugem odstavku 27. člena tega zakona, ker je imel v lasti stanovanje, v katerem je dejansko prebival ter imel prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost je presegala 120.000 eurov ali nepremičnino oziroma nepremičnine, katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost je presegala višino 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka.«.

17.člen

V 61. členu se v drugem odstavku za 26. točko pika nadomesti in doda nova 27. točka, ki se glasi:

»27. Ministrstva za pravosodje – podatke o pravnomočni pogojni obsodbi na kazen zapora za naklepno kaznivo dejanje, ki vključujejo podatke o dnevu pravnomočnosti pogojne obsodbe in trajanju izrečene kazni zapora.«.

18.člen

V 63. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(1) Podatki iz prvega odstavka iz 60. člena tega zakona se hranijo trajno.«.

Za spremenjenim prvim odstavkom se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Dokumenti iz prvega odstavka iz 60. člena tega zakona se hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, razen, če posamezni zakon za določene dokumente ne določa drugače.«.

Dosedanji drugi odstavek, ki postane tretji odstavek, se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka se arhivirajo.«.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

19.člen **(dokončanje postopkov)**

(1) Postopki za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka, ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, se dokončajo po določbah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19 in 189/20 – ZFRO) in Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18).

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se postopki za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, ki so se začeli na prvi stopnji meseca, v katerem je ta zakon uveljavljen, dokončajo po tem zakonu.

20.člen **(začetek veljavnosti in uporabe zakona)**

(1) Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne prvega dne v mesecu, ki sledi mesecu, v katerem je ta zakon uveljavljen.

(2) Do sprejema novele Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, se pri ugotavljanju materialnega položaja pri ugotavljanju upravičenosti do otroškega dodatka, državne štipendije, znižanega plačila vrtca, subvencije malice za učence in dijake, subvencije kosila za učence, oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev, prispevka k plačilu družinskega pomočnika, subvencije najemnine, pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev in do pravice do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje, ne upošteva tudi mladoletna oseba ali polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti iz drugih utemeljenih razlogov, zaradi katerih je v skladu s podatki centra za socialno delo porušena vez med starši in otroci, ni več dejansko povezana z njimi.

(3) Do začetka uporabe določb tega zakona se glede vprašanj, ki jih te določbe urejajo, uporabljajo določbe Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18).

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Zaradi predloga sprememb spodbud za delo oziroma uvedbe novega dodatka za aktivnost k denarni socialni pomoči (glej obrazložitev k 3. in 9. členu predloga zakona), poleg že veljavnega dodatka za pomoč in postrežbo, se predlaga sprememba določbe 1. člena zakona, ki ureja njegovo vsebino, z dodatkom k denarni socialni pomoči. Dodatka k denarni pomoči se štejeta kot del denarne socialne pomoči (smiselno tudi varstvenega dodatka).

K 2. členu:

Minimalni dohodek oziroma seštevki minimalnih dohodkov za pridobitev denarne socialne pomoči se zdaj izračuna na podlagi ponderjev oziroma meril, ki jih določa 26. člen Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15, 88/16, 31/18 in 73/18). Na primer prva odrasla oseba ima merilo 1 osnovni znesek minimalnega dohodka (v nadaljnjem besedilu: OZMD), druga (naslednja) odrasla oseba 0,57 OZMD, otrok 0,59 OZMD). Minimalni dohodek oziroma seštevki minimalnih dohodkov predstavlja prag, ki zagotavlja sredstva za osnovno preživetje.

Če je oseba delovno aktivna, osmi odstavek 26. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih določa uporabo dodatnega merila, to je dodatka za delovno aktivnost. Višina dodatka za delovno aktivnost (kot povečanje minimalnega dohodka oziroma cenzusa) je odvisna od dejstva ali je oseba prva ali druga odrasla oseba in mesečnega števila ur dela ter znaša:

- 0,51 OZMD oziroma 205,11 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),
- 0,26 OZMD oziroma 104,57 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno

aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno, ali za vsako naslednjo odraslo osebo v družini, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),

- 0,13 OZMD oziroma 52,28 evra (za vsako naslednjo odraslo osebo v družini, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno, če sta obe odrasli osebi aktivni v obsegu 60 do 128 ur mesečno).

Dodatek za delovno aktivnost torej ni samostojna pravica, temveč merilo, na podlagi katerega se poveča prag za pridobitev denarne socialne pomoči.

Primer štiričlanske družine (2 odrasli osebi, 2 otroka):

- prag za pridobitev denarne socialne pomoči, če nobena odrasla oseba ni aktivna, je 1.105,99 evra;
- zaradi aktivnosti enega starša ali obeh staršev, pa se ta cenzus umetno poviša na 1.311,11 evra oziroma 1.415,67 evra odvisno od števila ur aktivnosti prve oziroma druge (naslednje) odrasle osebe.

To pomeni, da je prag za pridobitev denarne socialne pomoči za samsko osebo oziroma družino, v kateri je vsaj ena odrasla oseba aktivna, višji od praga, ki jim pripada v primeru, da samska oseba oziroma družina ni aktivna. Ključni razlog povečanja praga po veljavni ureditvi je torej:

- obstoj pravnega razmerja, ki je določen z zakonom,
- število ur aktivnosti (ki praviloma izhaja iz prijave v obvezna socialna zavarovanja),
- dejstva ali gre za prvo ali drugo odraslo osebo v družini.

Ugotavlja se, da obstoječa zakonska ureditev neenako obravnava odrasli osebi v družini (partnerja), zato se predlaga izenačitev spodbud za partnerja v družini, v kateri sta oba delovno aktivna. Predlaga se, da na višino spodbud ne vpliva število ur aktivnosti temveč višina prejetega plačila za opravljeno delo. Še nadalje pa se ohranja minimum števila delovne aktivnosti, to je 60 ur na mesec (za zaposlene osebe to predstavlja zaposlitev za krajši delovni čas najmanj 15 ur na teden).

Ugotavlja se tudi, da je postopek priznavanja denarne socialne pomoči v primeru delovno aktivnih oseb kompleksen in nejasen, pravil spodbud za delo upravičenci do denarne socialne pomoči ne poznajo. Če se upravičenec do denarne socialne pomoči med prejemanje te pomoči na primer zaposli, center za socialno delo v skladu z veljavno zakonodajo na novo izračuna upravičenost do denarne socialne pomoči (izda novo odločbo) tako, da najprej poveča cenzus osebe za dodatek za delovno aktivnost (kljub temu, da oseba plačilo za opravljeno delo še ni prejela), ko oseba prejme plačilo na podlagi opravljenega dela, plačilo upošteva kot dohodek pri ugotavljanju materialnega položaja upravičenca. V skladu z veljavno zakonodajo center za socialno delo torej, ko se upravičenec do denarne socialne pomoči zaposli, izda dve odločbi (lahko tudi tri, če upravičenec prvega izplačila plače ne prejme za polni mesec dela). Če oseba spreminja število ur aktivnosti na mesec (meja 60 ur ali 128 ur), tudi to vpliva na upravičenje do dodatka za delovno aktivnost ali njene višine, kar tudi zahteva novo odločanje o denarni socialni pomoči in izračun novega praga minimalnega dohodka samske osebe oziroma družine. Obremenjenost centrov za socialno delo je velika, zato predlagatelj predlaga, da se postopek priznavanja denarne socialne pomoči poenostavi in omogoči centrom za socialno delo, da posamezniku oziroma družini v stiski poleg denarnih dajatev nudi tudi druge ustrezne vrste pomoči (socialno varstvene storitve, napotitev v ustrezne socialnovarstvene programe in podobno).

Predlaga se tudi, da centri za socialno delo višino spodbud za delo v primeru delovno aktivnih oseb ugotavljajo po uradni dolžnosti na podlagi podatkov, ki jih dobijo od Finančne uprave Republike Slovenije. S tem se zagotavlja enaka obravnava upravičencev in upoštevanje dejansko prejetega dohodka pri priznanju spodbud za delo oziroma se vzpostavljajo ciljne spodbude za delo.

Ugotavlja se še, da število upravičencev do denarne socialne pomoči hitro narašča. Trenutne razmere, ki so posledica pandemije COVID-19 zahtevajo prilagoditev družbenih razmer, spremembo spodbud za delo ter hiter in učinkovit dostop na trg dela, ki omogoča samostojnost in neodvisnost posameznika oziroma družine.

V skladu z zgoraj navedenim se zato s spremembo 26. člena veljavnega Zakona o socialno varstvenih prejemkih predlaga izločitev dodatka za delovno aktivnost iz praga za pridobitev denarne socialne pomoči oziroma sprememba spodbud za delo (glej tudi obrazložitev k 3. in 9. členu predloga zakona) na način, da se za osebe, ki so:

- delovno aktivne (to so osebe, ki za svojo aktivnost prejmejo plačilo), dodatek za delovno aktivnost nadomesti z novo spodbudo, tj. neupoštevanjem plačila za opravljeno delo do zakonsko določene višine,
- aktivne, vendar iz naslova dela ne prejmejo plačilo, uvede nov dodatek za aktivnost.

Predlaga se, da se nova spodbuda za delovno aktivne osebe v veljavni Zakon o socialno varstvenih prejemkih umesti

v 11. člen (z novima tretjim in četrtem odstavkom), saj ta določba določa ugotavljanje dohodka, nova spodbuda za aktivne pa, da se umesti v predlog novega 32.b člena.

V nadaljevanju se obrazložitev nanaša samo na novo spodbudo za delovno aktivne osebe oziroma na spremembo 11. člena veljavnega zakona.

Z novima tretjim in četrtem odstavkom 11. člena veljavnega se torej za osebe, ki so delovno aktivne (to so osebe, ki za svojo aktivnost prejmejo plačilo), predlaga, da se dodatek za delovno aktivnost nadomesti z novo spodbudo, tj. neupoštevanjem plačila za opravljeno delo do zakonsko določene višine. Gre za nov ukrep, ki ga pozna tudi primerjalna zakonodaja, in sicer, da prejemek delovno aktivne osebe iz naslova delovne aktivnosti do določene višine, ne vpliva na višino denarne socialne pomoči.

Predlaga se:

- da se prejemek periodične narave, upoštevan v skladu z 20. in 21. členom Zakona o socialno varstvenih prejemkih (če se ugotovi, da je oseba npr. plačo prejela v vseh zadnjih treh mesecih pred mesecem vložitve vloge, se kot upoštevan dohodek šteje povprečje vseh dohodkov; če se ugotovi, da je oseba v obdobju zadnjih treh mesecev pred mesecem vloge, plačo šele začela prejemati, pa se kot upoštevan dohodek šteje zadnja prejeta plača), ki ga odrasla delovno aktivna oseba prejme iz naslova delovne aktivnosti zmanjša za 35 odstotkov prejetega dogodka, vendar največ v višini 0,51 OZMD (205,11 evra) in najmanj v višini 0,26 OZMD (104,57 evra)
- spodbuda se upošteva, če je oseba delovno aktivna najmanj 60 ur na mesec.

S predlogom zmanjševanja dohodka iz naslova delovne aktivnosti za 35 odstotkov upoštevanega dohodka, se vzpostavlja zvezna lestvica oziroma spodbuda glede na dejansko upoštevan dohodek oziroma bolj pravičen sistem spodbude k delu, ki je odvisen od dohodka prejetega za opravljeno delo oziroma aktivnost in ne od števila ur prijave v obvezna socialna zavarovanja. To pomeni, da bodo osebe, ki danes opravijo 100 ur na mesec deležne enake spodbude kot osebe, ki delajo več kot 128 ur na mesec. Spremenjen predlog tudi določa najvišjo in najnižjo spodbudo in sicer v višini 0,51 OZMD in najmanj v višini 0,26 OZMD, kar predstavlja najvišji in najnižji zdaj veljavni dodatek za delovno aktivnost za prvo odraslo osebo oziroma drugo odraslo osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur mesečno. Navedeno pomeni, da bosta oba partnerja deležna enakih spodbud za delo.

Predlaga se, da se kot delovno aktivne osebe štejejo zaposlene osebe, osebe, ki opravljajo dejavnost in so iz tega naslova obvezno vključene v obvezna socialna zavarovanja, osebe, ki so vključene v ukrepe aktivne politike zaposlovanja in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev, družinski pomočnik po zakonu, ki ureja socialno varstvo, osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, ter osebe, ki so vključene v zaposlitveno rehabilitacijo, če prejemajo dohodek iz naslova vključitve v zaposlitveno rehabilitacijo.

S predlogom se torej ohranja enak krog upravičencev do spodbud, ki prejemajo dohodek, kot zdaj, dodatno pa se krog širi še za:

- družbenike, ki so poslovodne osebe in so iz tega naslova vključene v obvezna socialna zavarovanja in
- osebe, ki so vključene v prostovoljno služenje vojaškega roka.

Namen predloga nove ureditve sta hitrejša aktivacija upravičencev do denarne socialne pomoči ter zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov.

S predlogom se razbremenjuje centre za socialno delo, saj zaradi zaposlitve upravičenca do denarne socialne pomoči ne bo več treba izdati odločbe o povečanju cenzusa osebe za dodatek za delovno aktivnost, prav tako ni več ločevanja na manjši in večji obseg delovne aktivnosti. Razbremenjuje se tudi upravičence do denarne socialne pomoči, ki se izogibajo delu, ker se bojijo, da bodo prejeli nižjo denarno socialno pomoč ali jo celo izgubili.

K 3. členu:

Minimalni dohodek samske osebe oziroma seštevek minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine se po veljavnem zakonu določi v skladu z ekvivalenčno lestvico in glede na razmerje do osnovnega zneska minimalnega

dohodka (v nadaljnjem besedilu: OZMD). Izračuna se na podlagi ponderjev oziroma meril, ki jih določa 26. člen Zakona o socialno varstvenih prejemkih; na primer prva odrasla oseba ima merilo 1 OZMD, druga (naslednja) odrasla oseba 0,57 OZMD, otrok 0,59 OZMD) in predstavlja prag, ki zagotavlja sredstva za osnovno preživetje.

Če je oseba delovno aktivna osmi odstavek 26. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih določa uporabo dodatnega merila, to je dodatka za delovno aktivnost. Višina dodatka za delovno aktivnost (kot povečanje minimalnega dohodka oziroma cenzusa) je odvisna od dejstva ali je oseba prva ali druga odrasla oseba in mesečnega števila ur dela ter znaša:

- 0,51 OZMD oziroma 205,11 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),
- 0,26 OZMD oziroma 104,57 evra (za prvo odraslo osebo v družini oziroma samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno, ali za vsako naslednjo odraslo osebo v družini, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec),
- 0,13 OZMD oziroma 52,28 evra (za vsako naslednjo odraslo osebo v družini, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno, če sta obe odrasli osebi aktivni v obsegu 60 do 128 ur mesečno).

Dodatek za delovno aktivnost torej ni samostojna pravica, temveč merilo, na podlagi katerega se poveča prag za pridobitev denarne socialne pomoči.

Primer štiričlanske družine (2 odrasli osebi, 2 otroka):

- prag za pridobitev denarne socialne pomoči, če nobena odrasla oseba ni aktivna, je 1.105,99 evra;
- zaradi aktivnosti enega starša ali obeh staršev, pa se ta cenzus umetno poviša na 1.311,11 evra oziroma 1.415,67 evra odvisno od števila ur aktivnosti prve oziroma druge (naslednje) odrasle osebe.

To pomeni, da je prag za pridobitev denarne socialne pomoči za samsko osebo oziroma družino, v kateri je vsaj ena odrasla oseba aktivna, višji od praga, ki jim pripada v primeru, da samska oseba oziroma družina ni aktivna. Ključni razlog povečanja praga po veljavni ureditvi je torej:

- obstoj pravnega razmerja, ki je določen z zakonom,
- število ur aktivnosti (ki praviloma izhaja iz prijave v obvezna socialna zavarovanja),
- dejstva ali gre za prvo ali drugo odraslo osebo v družini.

Ugotavlja se, da obstoječa zakonska ureditev neenako obravnava odrasli osebi v družini (partnerja), prav tako dejstvo plačila oziroma dohodka iz naslova delovne aktivnosti ne vpliva na upoštevanje dodatka na delovno aktivnost v prvem mesecu delovne aktivnosti, zaradi česar je potrebno ponovno odločanje o upravičenosti do denarne socialne pomoči v prvem naslednjem mesecu, ko oseba prejme plačilo, lahko tudi v drugem naslednjem mesecu, če to predstavlja prvo polno plačilo za delo. Postopek priznavanja denarne socialne pomoči je posledično kompleksen. Obremenjenost centrov za socialno delo je velika, zato je treba postopek poenostaviti in omogočiti centrom za socialno delo, da posamezniku oziroma družini v stiski poleg denarnih dajatev nudi tudi druge ustrezne vrste pomoči (socialno varstvene storitve, napotitev v ustrezne socialnovarstvene programe in podobno).

Predlagatelj ugotavlja še, da pri uporabi instituta dodatka za delovno aktivnost prihaja tudi do neenake obravnave med delovno aktivnimi osebami v razmerju do upravičencev, ki izvajajo prostovoljsko delo.

Oseba, ki ima sklenjeno pogodbo o prostovoljskem delu in opravi zgolj 1 uro na mesec, ima enak dodatek za delovno aktivnost 0,26 OZMD oziroma 104,57 evra (enako spodbudo za delo) kot:

- prva odrasla oseba v družini oziroma samska oseba, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno (zaposlitev s krajšim delovnim časom) in
- druga odrasla oseba v družini, ki je delovno aktivna več kot 128 ur na mesec (zaposlitev s polnim delovnim časom 40 ur na teden).

Če sta v družini dve aktivni osebi, na primer obe zaposleni s krajšim delovnim časom 20 ur na teden, to je 80 ur na mesec, pa oseba, ki opravlja prostovoljna dela, dobi enako spodbudo kot prva odrasla oseba (0,26 OZMD oziroma 104,57 evra), medtem ko druga odrasla oseba dobi nižjo spodbudo (0,13 OZMD oziroma 52,28 evra).

Glede na navedeno obstaja tveganje, da prostovoljsko delo lahko postane oziroma postaja samo sebi namen in dejansko ne pomeni izboljšanja kompetenc, samopodobe in socialne vključenosti vključenega posameznika. Takšna ureditev zato povzroča tveganje za manjšo aktivnost upravičencev do DP.

Namen denarne socialne pomoči je, da samski osebi oziroma družini začasno pomaga, če nima dovolj sredstev za preživetje. Denarna socialna pomoč je po svoji naravi namenjena za preživetje, in ne za življenje. Primarno socialno varnost mora posameznik in družina prejeti iz socialnih zavarovanj, ki so bila ustanovljena in so namenjena temu, da zagotavljajo posamezniku ustrezno socialno varnost ob nastanku najbolj obremenjujočih socialnih primerov v življenju posameznika, kot so bolezen, poškodba, materinstvo, invalidnost, starost in smrt. Cilj denarne socialne pomoči je torej, da se oseba, ki je zmožna za delo, čim prej zaposli oziroma sama skrbi zase, saj mora minimalni dohodek izpolnjevati dve pomembni zahtevi: zadovoljevati mora osnovne potrebe in ne sme povzročati izgube motivacije za delo (Stanovnik in Stropnik, 1998, str. 3). Pomembno je, da država na vseh ravneh sprejema tudi ukrepe, ki spodbujajo in motivirajo posameznika za delo.

Prav tako število upravičencev do denarne socialne pomoči hitro narašča. Trenutne razmere, ki so posledica pandemije COVID-19 zahtevajo prilagoditev družbenih razmer, spremembo spodbud za delo ter hiter in učinkovit dostop na trg dela, ki omogoča samostojnost in neodvisnost posameznika oziroma družine.

V skladu z zgoraj navedenim se zato s spremembo 26. člena veljavnega Zakona o socialno varstvenih prejemkih predlaga izločitev dodatka za delovno aktivnost iz praga za pridobitev denarne socialne pomoči na način, da se za osebe, ki so:

- delovno aktivne (to so osebe, ki za svojo aktivnost prejmejo plačilo), dodatek za delovno aktivnost nadomesti z novo spodbudo, tj. neupoštevanjem plačila za opravljeno delo do zakonsko določene višine (več v obrazložitvi k predlogu spremembe 11. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih),
- aktivne, vendar iz naslova dela ne prejmejo plačilo, uvede nov dodatek za aktivnost (več v obrazložitvi k predlogu novega 32.b člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih).

Predlaga se, da se nova spodbuda za delovno aktivne osebe v veljavni Zakon o socialno varstvenih prejemkih umesti v 11. člen, saj ta določba določa ugotavljanje dohodka, nova spodbuda za aktivne pa, da se umesti v predlog novega 32.b člena.

Glede na zgoraj navedeno predlagatelj predlaga spremembo ekvivalenčne lestvice za denarno socialno pomoč, in sicer:

1. prva odrasla oseba: 1 OZMD oziroma 402,18 evra,
2. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi, ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7 OZMD oziroma 281,53 evra,
3. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo, ali nezaposlena oseba in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu, in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76 OZMD oziroma 305,66 evra,
4. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57 OZMD oziroma 229,24 evra,
5. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do DP, dokler ga mora ta preživljati v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, ki je najstarejši: 0,59 OZMD oziroma 237,29 evra,
6. povečanje za vsakega otroka v enostarševski družini, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne dobiva prejemkov ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema: 0,18 OZMD oziroma 72,39 evra.

V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do OZMD določi v polovični višini merila za otroka iz prejšnjega odstavka.

Nameni predloga nove ureditve so vzpostavitev ciljanih spodbud za zaposlovanje, hitrejša aktivacija upravičencev do denarne socialne pomoči in zagotavljanje višje socialne varnosti posameznikov oziroma celovita obravnava posameznika z namenom, da se mu v primeru stiske in socialne ogroženosti pomaga preživeti in ga hkrati usposobiti tako, da je čim prej sposoben ponovno prevzeti svojo "primarno obveznost", tj. zagotavljati dostojno preživetje sebe in svojih družinskih članov. Z ukinitvijo dodatka za delovno aktivnost kot del cenzusa za denarno socialno pomoč, ki ga nadomestita novi spodbudi za delo v obliki neupoštevanja dela plačila in novega dodatka za aktivnost se zmanjšuje tudi tveganje za neaktivnost brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči.

S predlogom se razbremenjuje centre za socialno delo, saj zaradi zaposlitve upravičenca do denarne socialne pomoči ne bo več treba izdati odločbe o povečanju cenzusa osebe za dodatek za delovno aktivnost, prav tako ni več

ločevanja na manjši in večji obseg delovne aktivnosti. Razbremenjuje se tudi upravičence do denarne socialne pomoči, ki se izogibajo delu, ker se bojijo, da bodo prejeli nižjo denarno socialno pomoč ali jo celo izgubili.

V tretjem in četrtem odstavku tega člena je določeno, kdo se šteje za prvo odraslo osebo v družini in kdo se šteje za prvo odraslo osebo, v kolikor družina ne obstaja.

S tretjim odstavkom tega člena se predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči kot del družine svojih staršev ne šteje tudi mladoletna ali polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti tudi iz drugih utemeljenih razlogov, zaradi katerih je porušena vez med starši in otroci, ni več dejansko povezana z njimi. V praksi so se pojavili primeri otrok, ki so vključeni v program v program aktivne politike zaposlovanja Projektno učenje mlajših odraslih. Gre za osebe, ki stika s primarno družino zaradi neugodnih razmer nimajo več, hkrati pa starši ne izvajajo dolžnosti preživljanja, kar je mogoče ugotoviti iz evidenc centrov za socialno delo. Ker v takih primerih ne gre za nasilje v družini, jih v skladu z veljavno zakonodajo ni mogoče izključiti iz primarne družine, tj. družine svojih staršev, zato se predlaga izključitev omenjenih oseb iz družine svojih staršev.

S četrtem odstavkom tega člena je določeno, da se za prvo odraslo osebo v družini v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, glede pravnih posledic izenačena z zakonsko zvezo (v nadaljnjem besedilu: partnerja), šteje oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog po tem zakonu. Tako je lahko družina, ob izpolnjevanju ostalih zakonsko določenih pogojev, upravičena do višjega zneska denarne socialne pomoči. Cenzus družine je namreč v takem primeru višji, kot če bi se na strani vlagatelja (ki ima po veljavnem zakonu ponder 1 OZMD) zaradi krivdnega razloga upošteval ponder 0 OZMD, pri npr. zakoncu pa ponder 0,57 OZMD.

Zaradi zgoraj navedenega predloga nove spodbude za delovno aktivne osebe, ki so zdaj upravičene do dodatka za delovno aktivnost (upoštevajo se enak krog oseb, ki se zdaj štejejo kot delovno aktivne osebe) in njihove ločitve na delovno aktivne osebe in aktivne osebe, se s petim odstavkom predlaga izjema od pravila, določenega v četrtem odstavku, ki določa, kdo se šteje kot prva odrasla oseba v družini v primeru partnerjev (dveh odraslih oseb v družini).

Predlaga se, da naj se kot prva odrasla oseba v družini, vedno šteje tista, ki ima status aktivne ali delovno osebe (če gre za partnerja, od katerih je eden nezmožen za delo, drugi pa je aktivna ali delovno aktivna oseba) oziroma status delovno aktivne osebe (če gre za partnerja, od katerih je eden aktivna oseb, drugi pa delovno aktivna oseba). S to določbo oziroma izjemo se zagotavlja enakost pred zakonom oziroma, da se v primeru partnerjev, od katerih je:

- eden delovno aktivna oseba (npr. zaposlen), drugi pa aktivna oseba (npr. opravlja prostovoljsko delo), partnerju, ki je aktivna oseba, vedno dodeli dodatek za aktivnost v višini 0,13 OZMD
- eden nezmožen za delo (npr. upokojenec, ki ni zaposlen), drugi pa aktivna oseba (npr. opravlja prostovoljsko delo), partnerju, ki je aktivna oseba, vedno dodeli dodatek za aktivnost v višini 0,26 OZMD.

Če ta izjema ne bi bila določena, bi bila višina dodatka za aktivnost za aktivno osebo v zgoraj navedenih primerih odvisna od tega, kdo uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči.

Zgoraj navedeno velja pod pogojem, da na strani osebe ni podan krivdni razlog iz veljavnega zakona. Če je na strani osebe podan krivdni razlog, se kot prva odrasla oseba v družini šteje druga odrasla oseba v družini. Tako bo lahko družina, ob izpolnjevanju ostalih zakonsko določenih pogojev, upravičena do višjega zneska denarne socialne pomoči.

K 4. členu:

Pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči se upoštevajo dohodki posameznika, ne pa tudi odhodki (izjema je določena le pri plačevanju preživitve), ter premoženje (nepremičnine, prihranki).

V skladu z 18. členom Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18 in 47/19) se kot premoženje pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči, med drugim ne šteje tudi:

- poslovne prostore in poslovne stavbe, druge objekte in premično premoženje, ki ga oseba uporablja za oziroma pri pridobivanju dohodka iz dejavnosti,
- kmetijsko, vodno in gozdno zemljišče, ki daje katastrski dohodek.

Prav tako se kot premoženje pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči ne štejejo nepremičnine, ki so del stečajne mase ali če je v zemljiško knjigo vpisana prepoved odtujitve.

1. odstavek 3. člena Pravilnika o načinu ugotavljanja premoženja in njegove vrednosti pri dodeljevanju pravic iz javnih sredstev ter o razlogih za zmanjševanje v postopku dodelitve denarne socialne pomoči (Uradni list RS, št. 8/12, 99/15 in 5/18) namreč določa, da se kot premoženje (med drugim tudi nepremičnine) šteje le tisto premoženje, s katerim upravičenec razpolaga na dan vložitve vloge, v primeru pridobitve premoženja po vložitvi vloge do izdaje odločbe, pa na dan pridobitve. Če se torej ugotovi, da stranka z nepremičnino (ne glede na njeno vrednost) pravno ne more razpolagati (npr. ima v zemljiško knjigo vpisano prepoved odtujitve, ima v izročilni pogodbi zapisano prepoved prodaje, je v stečajnem postopku), se ta ne šteje pri ugotavljanju materialnega položaja in tako ne vpliva na upravičenost do pravice.

V smislu osnovnega načela zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, je kot eden izmed razlogov za zavrnitev denarne socialne pomoči, kljub izkazanemu dohodku pod minimalnim dohodkom, s 27. členom Zakona o socialno varstvenih prejemkih določeno tudi lastništvo premoženja (tj. premoženja, ki ni že izvzeto kot premoženje v skladu z zgoraj navedenim 18. členom Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Pravilnikom o načinu ugotavljanja premoženja in njegove vrednosti pri dodeljevanju pravic iz javnih sredstev ter o razlogih za zmanjševanje v postopku dodelitve denarne socialne pomoči), katerega vrednost presega 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka oziroma trenutno 19.304,64 evra. Izjema velja v primeru lastništva stanovanja, v katerem samska oseba ali družina dejansko prebiva ter ima prijavljeno stalno prebivališče, pri katerem se v skladu s prehodno določbo 5. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 88/16; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre-E), pri ugotavljanju razlogov na dodelitev oziroma neupravičenost do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka upošteva meja 120.000 evrov (zaradi specifičnosti Slovenije, za katero je značilen visok delež lastniških stanovanj, s katerimi si posamezniki in družine rešujejo stanovanjsko vprašanje, navedena meja predstavlja najvišjo zaokroženo povprečno vrednost stanovanjske hiše v najdražji statistični regiji po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije v mesecu avgustu 2016 oziroma mejo med tistimi, ki si preživetje z razpolaganjem s stanovanjem, v katerem živijo, lahko zagotovijo in tistimi, ki si preživetja z razpolaganjem s takim stanovanjem ne morejo zagotoviti).

V primeru lastništva premoženja, katerega vrednost ne presega 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka, imajo centri za socialno delo, ki odločajo o upravičenosti do denarne socialne pomoči na prvi stopnji, v skladu z 31. členom Zakona o socialno varstvenih prejemkih prosti preudarek. Odločijo lahko, da se denarna socialna pomoč ne dodeli ali se dodeli v nižjem znesku samski osebi ali družini, če je mogoče sklepati, da je samski osebi ali družini dohodek v višini minimalnega dohodka v celoti ali delno zagotovljen zaradi lastništva omenjenega premoženja. V takem primeru se od denarne socialne pomoči, ki bi pripadala samski osebi ali družini, odšteje tretjino vrednosti premoženja.

Z namenom zagotovitve preživetja osebam, ki so brez lastnega dohodka ali razpolagajo z lastnim dohodkom pod mejo preživetja, in so lastniki oziroma solastniki nepremičnine oziroma nepremičnin v vrednosti nad 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka, s katerimi si preživetja začasno ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati (torej iz objektivnih okoliščin), sta z veljavnim 27. členom Zakona o socialno varstvenih prejemkih določeni sta dve izjemi, in sicer:

1. za primer lastništva, dejanskega bivanja in prijavljenega stalnega prebivališča v stanovanju ali stanovanjski hiši (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), katerega vrednost, določene po Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, presega višino 120.000 evrov,

- in če posameznik v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejel ali jo je prejel največ osemnajstkrat (s tem je posamezniku omogočen primeren čas za razpolaganje brez zaznambe oziroma brez dolgotrajnega postopka za pridobitev soglasja s strani Republike Slovenije) ali
- je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot osemnajstkrat in soglaša z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu (po preteku zgoraj navedenega obdobja se mora posameznik za upravičenost do denarne socialne pomoči strinjati z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve v korist Republike Slovenije na vseh nepremičninah v njegovi lasti);

2. za primer lastništva nepremičnine oziroma nepremičnin (ki ni lastniško stanovanje, v katerem posameznik živi in ima prijavljeno stalno prebivališče), katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost presega 19.304,64 evra, ne

presega pa višine 50.000 evrov.

Kot okoliščine, na katere oseba ne more vplivati, so za obe izjemi z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih primeroma določene naslednje okoliščine:

- nasilje v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo nasilje v družini,
- začel postopek odtujitve ali razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživetje, ki ne traja več kot 24 mesecev,
- če je oseba upravičena do oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev ali do prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo, in je začel postopek zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v zemljiški knjigi.

Navedene določbe se v skladu z 52. členom Zakona o socialno varstvenih prejemkih smiselno uporabljajo tudi za varstveni dodatek.

V praksi prihaja do situacij, ko posameznik svoje nepremičnine (npr. stanovanja, v katerem ne živi oziroma nima prijavljenega stalnega prebivališča) v vrednosti do 50.000 evrov iz objektivnih okoliščin, ne more prodati ali razdružiti ali pa ima v lasti ali v solastnini nepremičnino ali nepremičnine, katere vrednost ali skupna vrednost presega 50.000 evrov in si z njo ali njimi preživetja ne more zagotoviti (npr. sodni postopek traja več kot 24 mesecev, nezanimanje potencialnih kupcev za nepremičnino, pomanjkanje finančnih sredstev za razdružitve, solastništvo hiše, ki ni etažirana in v njej živita starša solastnika, ki posameznika ne moreta izplačati ali solastništva stanovanja, iz katerega se je posameznik izselil zaradi nasilja, postopek v skladu s predpisi, ki urejajo nasilje v družini, je že končan, prodaja pa je zaradi nasilja otežena). Ugotavlja se tudi, da ne obstaja poseben utemeljen razlog, da je za druge nepremičnine določena vrednost 50.000 evrov, na kar je tudi opozoril Varuh človekovih pravic.

Predlagatelj zato predlaga spremembo 27. člena na način, da se tudi za primere lastništva stanovanja, v katerem oseba ali družina dejansko ne biva oziroma nima prijavljenega stalnega prebivališča oziroma v primeru lastništva drugih nepremičnin v vrednosti oziroma skupni vrednosti nad 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka, določi enaka ureditev, kot velja za druge nepremičnine do vrednosti 50.000 evrov.

Posameznik ali družina bo tako lahko tudi v primeru lastništva stanovanja, v katerem dejansko ne biva oziroma nima prijavljenega stalnega prebivališča oziroma v primeru lastništva druge nepremičnine oziroma drugih nepremičnin v vrednosti oziroma v skupni vrednosti več kot 50.000 evrov, upravičena do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, če je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem oziroma nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati, kar do sedaj ni mogla biti. Država pa bo z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je upravičenec, v zemljiško knjigo (kot sredstvo za zavarovanje terjatve vračila denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka) v zapuščinskem postopku dobila povrnjena vsa izplačana sredstva na tej podlagi (ne glede na to, ali ima posameznik vpisano zaznambo ali ne, se vrača denarna socialna pomoč oziroma varstveni dodatek od prvega izplačila v skladu z omenjeno pravno podlago).

Predlaga se tudi, da se kot objektivna okoliščina, na katero oseba ali družina nima vpliva, šteje postopek odtujitve in razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživljanje, ki ne traja več kot 24 mesecev razen, če obstajajo objektivne okoliščine, ki vplivajo na potek postopka. S tem se omogoča, da lahko omenjeni postopek traja več kot 24 mesecev, pod pogojem, da obstajajo objektivne okoliščine, ki vplivajo na potek postopka, kar do sedaj ni bilo mogoče.

K 5. členu:

Veljavni 28. člen Zakona o socialno varstvenih prejemkih v prvem odstavku določa, da do denarne socialne pomoči ni upravičena oseba, ki ne dosega minimalnega dohodka iz razlogov, na katere je mogla vplivati oziroma lahko vpliva, ali ki brez utemeljenih razlogov zavrača, se izogiba ali opušča aktivnosti, ki bi lahko oziroma lahko privedejo do zaposlitve oziroma do drugega načina izboljšanja socialnega položaja zanj ali njene družinske člane (t.i. krivdni razlogi). V drugem odstavku isti člen primeroma našteva t.i. krivdne razloge, med drugim razloge, zaradi katerih pristojni organ za zaposlovanje osebo preneha voditi v evidenci brezposelnih oseb, in sicer če:

- se sama odjavi iz evidence brezposelnih oseb ali iz evidence oseb, vključenih v program aktivne politike zaposlovanja,
- odkloni vključitev v ukrep aktivne politike zaposlovanja ali krši obveznosti, sprejete s pogodbo o vključitvi v ukrep

aktivne politike zaposlovanja,

- odkloni ustrezno ali primerno zaposlitev ali si pri pogovoru za zaposlitev ne prizadeva za njeno pridobitev,
- dela ali je zaposlena na črno,
- ni aktivni iskalec ali iskalka zaposlitve, razen če je te obveznosti oproščena z zaposlitvenim načrtom,
- odkloni podpis zaposlitvenega načrta.

Predlaga se splošna opredelitev razlogov zaradi katerih pristojni organ za zaposlovanje osebo preneha voditi v evidenci brezposelnih oseb. S tem se omogoči uporaba veljavnih razlogov, kot so določeni v predpisih o urejanju trga dela, in razbremenitev zakonodajalca, da vsakokrat dopolnjuje 28. člen ZSVarPre, ki primeroma določa krivdne razloge.

Kot dodaten primeroma naštetih krivdni razlog se predlaga obstoj pravnomočne pogojne obsodbe na kazen zapora, izrečene za naklepno kaznivo dejanje. Delodajalci pogosto zahtevajo potrdilo o nekaznovanosti, posebej za delovna mesta, kjer obstaja povečano tveganje za oškodovanje premoženja delodajalca (npr. rokovanje z gotovino in varnostno občutljivimi podatki), v primeru, kadar potrdilo o nekaznovanosti zahtevajo predpisi (npr. v zvezi z ravnanjem s tajnimi podatki), pri zaposlovanju javnih uslužbencev. Kaznovanost je tako razlog, da oseba ne dosega minimalnega dohodka iz razlogov, na katere je mogla vplivati oziroma lahko vpliva.

K 6. členu:

S spremembo veljavnega drugega odstavka 28. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih se predlaga med drugim tudi nov krivdni razlog, in sicer obstoj pravnomočne pogojne obsodbe na kazen zapora, izrečene za naklepno kaznivo dejanje.

Veljavni 29. člen Zakona o socialno varstvenih prejemkih določa, kdaj se krivdni razlogi, določeni v drugem odstavku 28. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih ne upoštevajo več.

S spremembo veljavnega prvega odstavka 29. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih se predlaga, da se nov krivdni razlog (vezan na posamezno pravnomočno pogojno obsodbo na kazen zapora, izrečene za naklepno kaznivo dejanje) ne upošteva po preteku šest mesecev od njegovega nastanka, če upravičenec sklene dogovor o aktivnem reševanju svoje problematike iz 35. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih.

K 7. členu:

Zaradi predloga uvedbe dodatka za aktivnost k denarni socialni pomoči (glej obrazložitev k 9. členu predloga zakona) se predlaga sprememba poglavja »II. DENARNA SOCIALNA POMOČ« v »II. DENARNA SOCIALNA POMOČ IN DODATEK K DENARNI SOCIALNI POMOČI«.

K 8. členu:

Zaradi predloga spremembe spodbud za delo in posledično uvedbe dodatka za aktivnost k denarni socialni pomoči (glej obrazložitev k 9. členu predloga zakona) se predlaga sprememba naslova podpoglavja »1.10 Povečanje denarne socialne pomoči za dodatek za pomoč in postrežbo« in 32. člena na način, da se jasno določi, da se k denarni socialni pomoči dodelita dodatek za pomoč in postrežbo (smiselno dodeli tudi k varstvenem dodatku) in dodatek za aktivnost.

K 9. členu:

Predlagatelj ugotavlja, da pri uporabi instituta dodatka za delovno aktivnost prihaja do neenake obravnave med delovno aktivnimi osebami v razmerju do upravičencev, ki izvajajo prostovoljsko delo.

Oseba, ki ima sklenjeno pogodbo o prostovoljskem delu in opravi zgolj 1 uro na mesec, ima enak dodatek za delovno aktivnost 0,26 OZMD oziroma 104,57 evra (enako spodbudo za delo) kot:

- prva odrasla oseba v družini oziroma samska oseba, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur mesečno (zaposlitev s krajšim delovnim časom) in
- druga odrasla oseba v družini, ki je delovno aktivna več kot 128 ur na mesec (zaposlitev s polnim delovnim

časom 40 ur na teden).

Če sta v družini dve aktivni osebi, na primer obe zaposleni s krajšim delovnim časom 20 ur na teden, to je 80 ur na mesec, pa oseba, ki opravlja prostovoljna dela, dobi enako spodbudo kot prva odrasla oseba (0,26 OZMD oziroma 104,57 evra), medtem ko druga odrasla oseba dobi nižjo spodbudo (0,13 OZMD oziroma 52,28 evra).

Glede na navedeno obstaja tveganje, da prostovoljsko delo lahko postane oziroma postaja samo sebi namen in dejansko ne pomeni izboljšanja kompetenc, samopodobe in socialne vključenosti vključenega posameznika. Takšna ureditev zato povzroča tveganje za manjšo aktivnost upravičencev do denarne socialne pomoči.

Namen denarne socialne pomoči je, da samski osebi oziroma družini začasno pomaga, če nima dovolj sredstev za preživetje. Denarna socialna pomoč je po svoji naravi namenjena za preživetje, in ne za življenje. Primarno socialno varnost mora posameznik in družina prejeti iz socialnih zavarovanj, ki so bila ustanovljena in so namenjena temu, da zagotavljajo posamezniku ustrezno socialno varnost ob nastanku najbolj obremenjujočih socialnih primerov v življenju posameznika, kot so bolezen, poškodba, materinstvo, invalidnost, starost in smrt. Cilj denarne socialne pomoči je torej, da se oseba, ki je zmožna za delo, čim prej zaposli oziroma sama skrbi zase, saj mora minimalni dohodek izpolnjevati dve pomembni zahtevi: zadovoljevati mora osnovne potrebe in ne sme povzročati izgube motivacije za delo (Stanovnik in Stropnik, 1998, str. 3). Pomembno je, da država na vseh ravneh sprejema tudi ukrepe, ki spodbujajo in motivirajo posameznika za delo.

Za osebe, ki so aktivne, vendar iz naslova dela ne prejmejo plačila, se zato kot posledica črtanja dodatka za delovno aktivnost kot del praga za denarno socialno pomoč (več v obrazložitvi k spremembi 26. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih), predlaga nov dodatek za aktivnost.

Predlaga se, da je do dodatka za aktivnost upravičena oseba, ki je upravičena do denarne socialne pomoči, in:

1. ima sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljstvo ali ima sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, in
2. je aktivna v obsegu 60 ur ali več mesečno (izenačitev s številom ur za delovno aktivne) in
3. ni hkrati delovno aktivna oseba (glej predhodno točko 1).

Predlaga se, da se višina dodatka za aktivnost v razmerju do OZMD iz 8. člena ZSVarPre v takem primeru določi po naslednjih merilih:

1. samska oseba ali prva odrasla oseba: v družini 0,26,
2. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,13.

Razlika od veljavne ureditve je v tem, da se dodatek za delovno aktivnost upošteva za naprej zgolj na podlagi predložene pogodbe o opravljanju prostovoljskega dela, pri čemer je ob vsakomesečnem izplačilu treba preverjati ali je bila opravljena vsaj 1 ura prostovoljskega dela. Po predlogu pa se bo priznana denarna socialna pomoči redno izplačevala skladno z odločbo, dodatek za aktivnost pa se bo izplačal za nazaj na podlagi predloženega dokazila o opravljenih urah prostovoljskega dela, pri čemer v primeru, da upravičenec za določen mesec dokazila ne predloži, le to več ne vpliva na priznano pravico do denarne socialne pomoči.

S tem se prepreči, da ne pride do izplačil neupravičeno priznane denarne socialne pomoči in vračanja. Informacijski sistem bo enostavno nadgrajen tako, da bo strokovni delavec ob predložitvi dokazila izdal dopolnilno odločbo in ob izplačilu denarne socialne pomoči se bo hkrati izplačal tudi dodatek za aktivnost.

Predlaga se tudi, da se v času trajanja upravičenosti do dodatka za delovno aktivnost smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, vezane na ugotavljanje spremembe okoliščin in neupravičeno prejeta pravico iz javnih sredstev.

S predlogom se ohranja enaka višina spodbude za delovno aktivnost upravičencev do denarne socialne pomoči, ki opravljajo prostovoljsko delo ali volontersko pripravništvo, kot velja zdaj ter izenačuje obseg števila opravljenih ur mesečno z obsegom števila opravljenih ur mesečno delovno aktivnih oseb iz predloga spremembe 11. člena zakona.

Iz nomotehničnega vidika se predlaga prenos določb veljavnega 32. člena, ki urejajo povečanje denarne socialne pomoči za dodatek za pomoč in postrežbo, v nov 32.a člen. Vsebina se ne spreminja.

K 10. členu:

V skladu z veljavnim 33. členom Zakona o socialno varstvenih prejemkih se lahko samski osebi oziroma družini kot posebna oblika denarne socialne pomoči dodeli izredna denarna socialna pomoč, če se ugotovi, da se je samska oseba ali družina iz razlogov, na katere ni mogla ali ne more vplivati, znašla v položaju materialne ogroženosti oziroma, če izkazuje izredne stroške, ki so vezani na preživljanje, ki jih z lastnim dohodkom ali lastnim dohodkom družine ne more pokriti (prvi odstavek). Višina izredne denarne socialne pomoči mesečno ne sme presegati višine enega minimalnega dohodka samske osebe ali družine, v enem koledarskem letu pa ne sme presegati višine petih njenih minimalnih dohodkov, od katerih se lahko višina treh njenih minimalnih dohodkov dodeli le za izredne stroške, nastale zaradi naravne nesreče ali višje sile (tretji odstavek).

Izredna denarna socialna pomoč je namreč po svoji naravi izredna in se lahko dodeli ne glede na višino lastnega dohodka oziroma prejetje denarne socialne pomoči.

S spremembo tretjega odstavka 33. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih se predlaga zmanjšanje višine izredne denarne socialne pomoči, ki jo lahko upravičenec prejme v enem koledarskem letu, iz višine petih minimalnih dohodkov na višino treh minimalnih dohodkov. Predlaga se, da se višina za izredne stroške, vezane na preživljanje (npr. ogrevanje, plačilo elektrike, nadomeščanje trajnih potrošnih dobrin), ohrani v višini dveh minimalnih dohodkov, višina za naravne nesreče ali višjo silo, pa se zmanjša iz treh na višino enega minimalnega dohodka. V primeru nastanka višje sile (npr. razglasitev epidemije in sprejem izrednih ukrepov zaradi npr. covid-19) namreč država za posameznike oziroma družine poskrbi sistemsko in z interventnimi zakoni uredi ciljno pomoč, zato zadostuje možnost dodelitve izredne denarne socialne pomoči v višini enega minimalnega dohodka letno.

K 11. členu:

Zaradi predloga spremembe veljavnega 26. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih (glej 3. in 9. člen predloga zakona) oziroma ekvivalenčne lestvice za denarno socialno pomoč (črtanje dodatka za delovno aktivnost kot del cenusa za denarno socialno pomoč) se predlaga, da se v 34.a členu v drugem odstavku črta besedilo »dodatki za delovno aktivnost iz 26. člena tega zakona«.

K 12. členu:

Za doseganje ciljev vključevanja na trg dela brezposelnih upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma za namen preverbe ali upravičenec do denarne socialne pomoči aktivno rešuje svojo socialno problematiko (kar je eden izmed osnovnih pogojev za upravičenost do denarne socialne pomoči) je neizogibno potrebno, da centri za socialno delo ter Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, medsebojno sodelujejo in se aktivno obveščajo v zvezi z obravnavo teh oseb. V nasprotnem primeru bi ta skupina oseb ostala brez ustrezne celostne obravnave, s čimer bi bil prizadet njihov zasebni in seveda tudi javni interes (npr. vstop na trg dela in prenehanje ekonomske odvisnosti od države). Predlaga se, da na podlagi predhodne seznanitve posameznega upravičenca za namen celostne obravnave centri za socialno delo in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje izmenjujejo podatke o aktivnostih zaposlitvenega načrta, zaposlitvenih ciljev, vključevanju v storitve za trg dela, veččinah osebe in prepoznanih ovirah pri vključevanju na trg dela, dogovorih o aktivnem razreševanju socialne problematike ter o aktivnostih obeh institucij za razreševanje problematike posameznega upravičenca.

Za razrešitev ovir posameznih upravičencev do denarne pomoči je neizogibno potrebno tudi medsebojno sodelovanje centrov za socialno delo ter izvajalcev socialno varstvenih programov v skladu z zakonom, ki ureja socialno varstvo, in organizacij, ki imajo status humanitarne organizacije v skladu z zakonom, ki ureja humanitarne organizacije. Predlaga se, da na podlagi predhodne seznanitve posameznega upravičenca za namen celostne obravnave centri za socialno delo ter izvajalci in organizacije iz prejšnjega stavka, izmenjujejo podatke o prepoznanih možnostih in ustreznih storitvah.

S predlogom se z namenom reševanja socialne problematike upravičencev do denarne pomoči zagotavlja pravna podlaga za skupno obravnavo le-teh s strani navedenih institucij in organizacij oziroma pravna podlaga za izmenjavo zgoraj navedenih podatkov. Podatki bi se posredovali samoiniciativno ob zaznani potrebi.

K 13. členu:

Z denarno socialno pomočjo se v skladu z veljavnim Zakonom o socialno varstvenih prejemkih posamezniku oziroma družini zagotavljajo sredstva za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb v višini, ki omogoča preživetje. Šteje se, da je preživetje omogočeno, če so upravičencu zagotovljeni dohodki, s katerimi razpolaga po plačilu davkov in

obveznih prispevkov za socialno varnost, v višini minimalnega dohodka, določenega s tem zakonom (cenzus). V višino le-tega so vključeni tekoči stroški osnovne prehrane, ogrevanja, osnovne obutve in obleke, elektrike in stroški osnovne higijene, kar pomeni, da je denarna socialna pomoč namenjena osnovnemu preživetju oziroma tudi kritju nujnih življenjskih stroškov.

Zakon o socialno varstvenih prejemkih ne določa dolžnosti upravičenca, da dokaže namensko porabo dodeljene denarne socialne pomoči. Glede na namen denarne socialne pomoči pa veljavni 38. člen Zakona o socialno varstvenih prejemkih določa, da se denarna socialna pomoč praviloma izplača v denarju, v utemeljenih primerih se lahko izplača v naravi, npr. če je centru za socialno delo (v nadaljnjem besedilu: CSD) znano, da nekdo ne uporablja denarne socialne pomoči v skladu z njenim namenom. Odločitev o dodelitvi denarne socialne pomoči v naravi je zdaj prepuščena CSD. Pri odločitvi CSD uporabi prosti preudarek. V praksi uporaba prostega preudarka lahko pomeni sprejem različnih odločitev v enakih primerih.

Ugotavlja se, da je problem pri trajanju revščine v pasivnem odzivu revnih pri reševanju njihove socialne stiske, pri čemer je stopnja izobrazbe zelo pomembna. Posameznik mora prevzeti aktivno vlogo pri obravnavi in reševanju raznovrstnih problematik, s katerimi se sooča. Če ima posameznik končano vsaj II. stopnjo izobrazbe (končano osnovno šolo), ima več možnosti za zaposlitev in manjše tveganje za revščino.

Ugotavlja se tudi, da obstaja problem neplačevanja osnovnih storitev izvajalcev javnih gospodarskih služb (odpadkov, vode, kanalščine, itd.) ter vzgojno izobraževalnih-zavodov (vrtec, šole) s strani nekaterih prejemnikov denarne socialne pomoči. Nekateri sčasoma razvijejo navado, da prenehajo s plačevanjem tistih stroškov, za katere ocenijo, da se ne bo nič drastičnega zgodilo, če jih ne bodo poravnali (na primer plačilo vrtca ali prehrane v šoli), ali pa da se niso pripravljani/zmožni odreči nekaterim navadam oziroma razvadam, osnovne mesečne stroške pa na ta račun pustijo neporavnane. Določeni posamezniki oziroma družine imajo tudi slabo znanje/zmožnost upravljanja in razporejanja razpoložljivih virov ter odpor do institucij oziroma formalnih služb. V predlaganem tri mesečnem roku center za socialno delo upravičencu nudi potrebne socialno varstvene storitve, ki posamezniku oziroma družini omogoča lažje reševanje osebne in ekonomske stiske.

Z namenom ekonomičnega upravljanja in razporejanja denarne socialne pomoči, namenske porabe denarne socialne pomoči ter z namenom pridobitve vsaj osnovnošolske izobrazbe se z novim odstavkom 38. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih predlaga, da uporaba prostega preudarka pri dodelitvi denarne socialne pomoči v naravi ni mogoča oziroma da se denarna socialna pomoč vedno izplačuje tri mesece v naravi, če Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport po uradni dolžnosti obvesti pristojni center za socialno delo o uvedbi prekrškovnega postopka zoper starše učenca, ki iz neopravičljivih razlogov ne obiskuje pouka ali drugih dejavnosti v okviru obveznega programa osnovne šole ali če pri upravičencu obstaja dolg do javnih gospodarskih služb oziroma vzgojno-izobraževalnih zavodov.

K 14. in 15. členu:

Zaradi predloga spremembe 26. člena veljavnega Zakona o socialno varstvenih prejemkih (glej 3. člen predloga zakona) oziroma ekvivalenčne lestvice za denarno socialno pomoč se predlaga popravek sklica v 3. točki drugega odstavka 50. člena veljavnega zakona in v 3. točki četrtega odstavka 51. člena veljavnega zakona ter bolj jasen zapis meril za določitev višine minimalnega dohodka za varstveni dodatek ter načina določitve višine varstvenega dodatka.

K 16. členu:

Veljavni tretji odstavek 54.a člen Zakona o socialno varstvenih prejemkih določa, da se dedovanje zapustnikovega premoženja, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji v vrednosti pomoči, ki jo je zapustnik prejel iz naslova denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, če mu je bila ta pomoč dodeljena, ker je imel v lasti stanovanje, v katerem je dejansko prebival ter imel prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost je presegala 120.000 eurov, in ki si s tem stanovanjem preživetja začasno ni mogel zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ni mogel vplivati:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejel ali jo je prejel največ osemnajstkrat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot osemnajstkrat in je soglašal z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je bil, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije.

Zaradi predloga spremembe 27. člena veljavnega Zakona o socialno varstvenih prejemkih, s katerim se predlaga, da

se tudi za primere lastništva stanovanja, v katerem oseba ali družina dejansko ne biva oziroma nima prijavljenega stalnega prebivališča oziroma v primeru lastništva druge nepremičnine oziroma drugih nepremičnin v vrednosti oziroma skupni vrednosti nad 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka, določi enaka ureditev, kot velja v primerih, ko ima oseba ali družina v lasti stanovanje, v kateri sicer biva, v vrednosti nad 120.000 evrov, se predlaga sprememba tretjega odstavka 54.a člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih.

Posameznik ali družina bo tako v skladu s predlogom spremembe 27. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih lahko tudi v primeru lastništva stanovanja, v katerem dejansko ne biva oziroma nima prijavljenega stalnega prebivališča oziroma v primeru lastništva druge nepremičnine oziroma drugih nepremičnin v vrednosti oziroma skupni vrednosti nad 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka, upravičena do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, če je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem oziroma nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati, kar do sedaj ni mogla biti. Država pa bo z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je upravičenec, v zemljiško knjigo (kot sredstvo za zavarovanje terjatve vračila denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka v zapuščinskem postopku) dobila povrnjena izplačana sredstva (ne glede na to, ali ima posameznik vpisano zaznambo ali ne, se vrača denarna socialna pomoč oziroma varstveni dodatek od prvega izplačila v skladu z omenjeno pravno podlago).

Zaradi predloga uvedbe dodatkov k denarni socialni pomoči kot dela denarne socialne pomoči se predlaga tudi, da se pri omejitvi dedovanja upošteva le vrednosti pomoči, ki jo je zapustnik prejel iz naslova denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka z upoštevanjem dodatka za aktivnost in brez upoštevanja dodatka za pomoč in postrežbo, saj se dodatek za pomoč in postrežbo zaradi specifičnega namena le-tega že sedaj ne šteje pri omejitvi dedovanja.

K 17. členu:

V veljavnem drugem odstavku 28. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih se predlaga nova 14. točka, ki kot nov krivdni razlog določa pravnomočno pogojno obsodbo na kazen zapora, izrečena za naklepno kaznivo dejanje.

Upravljavec kazenske evidence je Ministrstvo za pravosodje, zato se v veljavnem drugem odstavku 61. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih doda nova 27. točka, ki omogoča pridobivanje podatkov o pravnomočni pogojni obsodbi na kazen zapora za naklepno kaznivo dejanje, ki vključujejo podatke o dnevu pravnomočnosti pogojne obsodbe in trajanju izrečene kazni zapora.

K 18. členu:

Veljavni 63. člen določa, da se osebni podatki in dokumenti iz prvega odstavka 60. člena tega zakona (zbirke podatkov o denarnih socialnih pomočeh in varstvenem dodatku) hranijo pet let po datumu prenehanju pravice (prvi odstavek). Po preteku roka iz prejšnjega odstavka se podatki in dokumenti arhivirajo, razen če ni z zakonom, ki ureja davčni postopek, drugače določeno (drugi odstavek).

Sedanji zakonsko določen rok hrambe osebnih podatkov in dokumentov iz zbirke podatkov o denarnih socialnih pomočeh in varstvenem dodatku, ki sta del centralne zbirke podatkov iz 49. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, je torej pet let. Ta začne teči z zaključkom obdobja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, potem pa se morajo osebni podatki postati nedostopni za obdelavo.

V praksi se ugotavlja, da morajo biti podatki iz zbirke podatkov o denarnih socialnih pomočeh in varstvenem dodatku dostopni za obdelavo daljši čas oziroma trajno, in sicer za potrebe odločanja v sodnih postopkih (odločanje o pravicah), zapuščinskih postopkih, ki trajajo več kot pet let, načrtovanja politike socialnega vključevanja, spremljanje stanja ter za znanstvenoraziskovalne in statistične namene, zato se s spremembo prvega odstavka predlaga, da se ti podatki hranijo trajno, z novim drugim odstavkom pa se predlaga, da se dokumenti iz centralne zbirke podatkov iz 49. člena tega zakona hranijo pet let po datumu prenehanja upravičenosti do pravice iz javnih sredstev, razen če posamezni zakon za določene dokumente ne določa drugače. Pri hrambi dokumentov je namreč treba spoštovati tudi veljavno nacionalno zakonodajo z različnih področij, ki določa roke hrambe dokumentacije, kot npr. Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, Zakon o davčnem postopku, Zakon o davku na dodano vrednost, Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost, Slovenske računovodske standarde ipd. Ker lahko posamezni zakon za določene podatke določa drugačen rok hrambe, je določeno, da se za rok hrambe podatkov uporabi ta zakon, in ne rok 5 let.

Zaradi predloga novega drugega odstavka se predlaga, da se dosedanji drugi odstavek, ki postane tretji odstavek,

spremeni na način, da se določi, da se odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka arhivirajo.

K 19. členu:

Predlaga se, da se postopki za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka (saj sprememba višine ali upravičenosti do denarne socialne pomoči vpliva na pravico do varstvenega dodatka), ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, dokončajo po veljavnih določbah Zakona o socialno varstvenih prejemkih. V postopke za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka so zajeti ne samo postopki za odločanje o omenjenih pravicah na vlogo stranke, s katero stranka uveljavlja pravico ali želi sporočiti spremembo veljavne odločbe, ampak tudi postopki, ki jih v skladu z veljavnim zakonom lahko oziroma mora po uradni dolžnosti zaradi nastopa spremembe začeti pristojni center za socialno delo.

Če so se postopki za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka začeli na prvi stopnji meseca, v katerem je ta zakon uveljavljen, se predlaga, da se dokončajo po tem zakonu.

K 20. členu:

Zaradi predlaganih sprememb je potrebna prilagoditev informacijskega sistema, ki je podpora pri odločanju o upravičenosti do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, zato je predviden zamik začetka uporabe tega zakona na prvi dan naslednjega meseca po mesecu začetka njegove veljavnosti. Prav tako se pravica do denarne socialne pomoči in varstveni dodatek v skladu z veljavnim zakonom priznata od prvega dne naslednjega meseca po mesecu vložitve vloge, o spremembi veljavne odločbe pa se na novo odloči na prvi dan naslednjega meseca po nastanku spremembe, zato je v skladu z načelom enakosti pred zakonom za postopke za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka določeno, da se določbe predloga zakona začnejo uporabljati na prvi dan naslednjega meseca po mesecu začetka njegove veljavnosti.

Določeno je tudi, da se do začetka uporabe določb tega zakona uporabljajo določbe veljavnega Zakona o socialno varstvenih prejemkih.

S predlogom spremembe veljavnega 26. člena Zakona o socialno varstvenih prejemkih se s tretjim odstavkom tega člena predlaga, da se pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči (smiselno tudi za varstveni dodatek) kot del družine svojih staršev ne šteje tudi mladoletna ali polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti tudi iz drugih utemeljenih razlogov, zaradi katerih je porušena vez med starši in otroci, ni več dejansko povezana z njimi. Z namenom izenačitve kroga oseb, ki se ne upoštevajo pri ugotavljanju materialnega položaja pravice do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka z ostalimi pravicami iz javnih sredstev se predlaga, da se do sprejema novele Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, pri ugotavljanju materialnega položaja pri ostalih pravicah iz javnih sredstev, določenih v Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ne upošteva tudi mladoletna oseba ali polnoletna oseba, dokler jo morajo starši v skladu z zakonom, ki ureja dolžnost preživljanja, preživljati in ki v življenjski skupnosti iz drugih utemeljenih razlogov, zaradi katerih je v skladu s podatki centra za socialno delo porušena vez med starši in otroci, ni več dejansko povezana z njimi.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

II. DENARNA SOCIALNA POMOČ

11. člen

(ugotavljanje dohodka in premoženja)

(1) Pri uveljavljanju pravice do denarne socialne pomoči se pri ugotavljanju materialnega položaja upoštevajo osebe, določene z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, njihov dohodek in premoženje, razen načina in obdobja upoštevanja dohodka in premoženja, glede katerih se uporablja ta zakon.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se glede načina in obdobja upoštevanja dohodka iz dejavnosti ter dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, uporablja zakon, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

26. člen

(merila za določitev višine minimalnega dohodka)

(1) Višina minimalnega dohodka za vlagatelja in posameznega družinskega člana vlagatelja se v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona določi po naslednjih merilih:

1. prva odrasla oseba: 1,
2. prva odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec: 1,26 (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,26),
3. prva odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 1,51 (vsota osnovnega ponderja 1 in dodatka za delovno aktivnost 0,51),
4. samska oseba med dopolnjenim 18. in dopolnjenim 26. letom starosti, prijavljena pri pristojnem organu za zaposlovanje v evidenci brezposelnih oseb oziroma v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi ter imajo starši dovolj lastnih sredstev za preživljanje: 0,7,
5. samska oseba, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali nezaposlena in starejša od 63 let za ženske in 65 let za moške, ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, oziroma dejansko prebiva z njimi: 0,76,
6. vsaka naslednja odrasla oseba: 0,57,
7. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec: 0,83 (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,26),
8. vsaka naslednja odrasla oseba, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec: 0,7 (vsota osnovnega ponderja 0,57 in polovičnega ponderja dodatka za delovno aktivnost prve odrasle osebe, ki je delovno aktivna v enakem obsegu ur na mesec, 0,13),
9. otrok osebe, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, dokler ga je ta dolžna preživljati v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja: 0,59.

(2) V primeru dodelitve otroka v skupno varstvo in vzgojo se višina minimalnega dohodka za otroka v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka določi v polovični višini merila iz prejšnjega odstavka.

(3) Kot prva odrasla oseba se šteje:

1. samska oseba,
2. mladoletna oseba brez staršev, ker so ti umrli ali ker v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki s skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi,
3. polnoletna oseba, dokler so jo starši v skladu s predpisi, ki urejajo dolžnost preživljanja, dolžni preživljati in ki v življenjski skupnosti zaradi nasilja v družini, zaradi katerega so sproženi ali tečejo postopki v skladu s predpisi, ki urejajo preprečevanje nasilja v družini, ni več dejansko povezana z njimi.

(4) Kot prva odrasla oseba v družini se:

1. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti,

od katerih nobena nima statusa aktivne osebe, šteje tista oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog iz tega zakona,

2. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti, ki imata obe status aktivne osebe, šteje tista oseba, ki uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči oziroma tista oseba, ki ima status delovno aktivne osebe, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog iz tega zakona,

3. v primeru zakoncev oziroma oseb, ki živita v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo, ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti, od katerih ima ena status aktivne osebe, šteje tista oseba, ki ima status aktivne osebe, razen če je na njeni strani podan krivdni razlog iz tega zakona,

4. v primeru enostarševske družine, šteje tista oseba, ki je roditelj.

(5) Za naslednjo odraslo osebo v družini se šteje polnoletna oseba, ki se po tem zakonu šteje v družino in ki ni otrok iz 9. točke prvega odstavka tega člena.

(6) Kot aktivna oseba se šteje oseba, ki je zaposlena ali nezaposlena in je zmožna za delo.

(7) Dodatek za delovno aktivnost je dodatek k minimalnemu dohodku delovno aktivne samske osebe ali odraslega družinskega člana, namenjen spodbujanju k delu ali ohranjanju motivacije za delo.

(8) Kot delovno aktivne osebe se štejejo zaposlene osebe, osebe, ki opravljajo dejavnost, osebe, ki so vključene v ukrepe aktivne politike zaposlovanja in programe psihosocialne rehabilitacije, katerih cilj je zaposlitev, družinski pomočnik po zakonu, ki ureja socialno varstvo, osebe, ki so upravičene do delnega plačila za izgubljeni dohodek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke, osebe, ki imajo sklenjeno pogodbo o opravljanju volonterskega pripravništva, osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljskem delu po zakonu, ki ureja prostovoljstvo, ter osebe, ki so vključene v zaposlitveno rehabilitacijo.

(9) Za osebe iz prejšnjega odstavka, ki so vključene v programe psihosocialne rehabilitacije, ter za osebe, ki imajo sklenjen pisni dogovor o prostovoljnem delu, se šteje, da so delovno aktivne v obsegu od 60 do 128 ur na mesec.

(10) Za osebe, ki opravljajo dejavnost, se štejejo osebe, ki opravljajo katerokoli samostojno dejavnost, kot so samostojni podjetniki posamezniki ali samostojne podjetnice posameznice po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, osebe, ki opravljajo kmetijsko in gozdarsko dejavnost, osebe, ki z osebnim delom samostojno opravljajo umetniško ali kakšno drugo kulturno dejavnost, osebe, ki samostojno opravljajo dejavnost s področja zdravstva, socialne varnosti, znanosti ali zasebno veterinarsko dejavnost, osebe, ki opravljajo odvetniško ali notarsko dejavnost, osebe, ki opravljajo duhovniško oziroma drugo versko službo.

(11) Za osebe, ki opravljajo dejavnost, se šteje, da so delovno aktivne v obsegu več kot 128 ur na mesec, razen če se iz drugih okoliščin ugotovi drugače.

(12) Šteje se, da imajo osebe iz 4. in 5. točke prvega odstavka tega člena, ki niso družinski člani, dovolj lastnih sredstev za preživljanje, če njihov dohodek presega minimalni dohodek, ki bi jim pripadal, če ne bi imele drugih dohodkov.

(13) V primeru otroka, ki živi v enostarševski družini po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, se višina minimalnega dohodka za družino za vsakega takega otroka poveča za 18 odstotkov osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona.

27. člen

(izključitveni razlog z izjemama)

(1) Ne glede na določbe tega poglavja se denarna socialna pomoč ne dodeli samski osebi ali družini, ki ima premoženje, ki se upošteva po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki dosega ali presega višino 48

osnovnih zneskov minimalnega dohodka.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko center za socialno delo odloči, da se denarna socialna pomoč dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem samska oseba ali družina dejansko prebiva ter ima prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost presega 120.000 eurov, in za katero je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejela ali jo je prejela največ osemnajstkrat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejela več kot osemnajstkrat in soglaša z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik ali lastnica (v nadaljnjem besedilu: lastnik) je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

(3) Za okoliščine iz prejšnjega odstavka, na katere oseba ne more vplivati, se smiselno uporabljajo določbe osmega odstavka tega člena.

(4) O prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije center za socialno delo odloči v izreku odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči.

(5) Prepoved odtujitve in obremenitve se zaznamuje v zemljiški knjigi na podlagi dokončne odločbe iz prejšnjega odstavka.

(6) Za zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve iz drugega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja zemljiško knjigo, o zaznambi prepovedi odtujitve in obremenitve.

(7) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena lahko center za socialno delo odloči, da se denarna socialna pomoč dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti nepremičnino oziroma nepremičnine, katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost presega višino iz prvega odstavka tega člena, ne presega pa višine 50.000 eurov, in za katero je mogoče sklepati, da si s to nepremičnino oziroma s temi nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati.

(8) Kot okoliščine iz prejšnjega odstavka, na katere oseba ne more vplivati, se štejejo zlasti:

- nasilje v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladno s predpisi, ki urejajo nasilje v družini,
- začeti postopek odtujitve ali razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživetje, ki ne traja več kot 24 mesecev,
- če je oseba upravičena do oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev ali do prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo, in je začeti postopek zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v zemljiški knjigi.

28. člen **(krivdni razlogi)**

(1) Do denarne socialne pomoči ni upravičena oseba, ki ne dosega minimalnega dohodka iz razlogov, na katere je mogla vplivati oziroma lahko vpliva, ali ki brez utemeljenih razlogov zavrača, se izogiba ali opušča aktivnosti, ki bi lahko oziroma lahko privedejo do zaposlitve oziroma do drugega načina izboljšanja socialnega položaja zanjo ali njene družinske člane.

(2) Za razloge iz prejšnjega odstavka štejejo zlasti:

1. prenehanje delovnega razmerja, razen če gre za popolno nezmožnost za delo, v primerih:
 - pisnega sporazuma o prenehanju pogodbe o zaposlitvi
 - izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi po delodajalcu prenosniku, ker je delavka ali delavec (v nadaljnjem besedilu: delavec) odklonil prehod in dejansko opravljanje dela pri delodajalcu prevzemniku,
 - redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delavca, razen v primeru, ko zakon, ki ureja delovna razmerja, določa, da ima delavec kljub redni odpovedi enake pravice, kot če pogodbo o zaposlitvi odpove delodajalec iz poslovnih razlogov
 - delodajalčeve redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi, podane delavcu iz krivdnega razloga in delodajalčeve izredne odpovedi iz razlogov na strani delavca
 - redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga ali razloga nesposobnosti v primerih, ko je

- delodajalec delavcu ponudil sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi za ustrezno delo in za nedoločen čas, delavec pa je to ponudbo odklonil
- če sodišče s pravnomočno sodbo ugotovi, da je odpoved pogodbe o zaposlitvi delavcu nezakonita, pa delavec ni želel nadaljevati delovnega razmerja
 - delodajalčeve redne odpovedi v nasprotju z določbami zakona, ki ureja delovna razmerja, ki določajo posebno varstvo delavca pred odpovedjo, delavec pa za zavarovanje svojih pravic ni zahteval arbitražne odločitve ali sodnega varstva
 - če delavcu pred upokojitvijo, kot ga opredeljuje zakon, ki ureja delovna razmerja, ni zagotovljena pravica do denarnega nadomestila iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti do izpolnitve pogojev za starostno pokojnino, pa je dal pisno soglasje k odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz poslovnega razloga
 - ko voljenemu ali imenovanemu nosilcu javne ali druge funkcije v organih zakonodajne, izvršilne ali sodne oblasti v Republiki Sloveniji ali v organih lokalne samouprave preneha funkcija ali imenovanje, pa ni uveljavljal pravice do vrnitve na delo skladno s predpisi, ki to omogočajo;
2. odjava iz obveznega zavarovanja za primer brezposelnosti zavarovanca, ki ni bil zavarovan na podlagi delovnega razmerja, ki ni bila posledica objektivnih razlogov, zlasti dalj časa trajajoče bolezni zavarovanca, elementarne nesreče, večje materialne škode na premoženju zavarovanca, izgube poslovnega prostora ali izgube poslovnega partnerja ali poslovne partnerke (v nadaljnjem besedilu: poslovni partner), na katerega je bilo v celoti vezano poslovanje;
 3. razlogi, zaradi katerih pristojni organ za zaposlovanje osebo preneha voditi v evidenci brezposelnih oseb, in sicer če:
 - se sama odjavi iz evidence brezposelnih oseb ali iz evidence oseb, vključenih v program aktivne politike zaposlovanja,
 - odkloni vključitev v ukrep aktivne politike zaposlovanja ali krši obveznosti, sprejete s pogodbo o vključitvi v ukrep aktivne politike zaposlovanja,
 - odkloni ustrezno ali primerno zaposlitev ali si pri pogovoru za zaposlitev ne prizadeva za njeno pridobitev,
 - dela ali je zaposlena na črno,
 - ni aktivni iskalec ali iskalka zaposlitve, razen če je te obveznosti oproščena z zaposlitvenim načrtom,
 - odkloni podpis zaposlitvenega načrta;
 4. razlogi, zaradi katerih pristojni organ za zaposlovanje osebo preneha voditi v evidenci iskalcev zaposlitve, in sicer če:
 - se sama odjavi iz evidence iskalcev zaposlitve,
 - če se oseba v obdobju 6 mesecev po prijavi niti enkrat ne javi pri zavodu;
 5. neprijavljenost pri pristojnem organu za zaposlovanje, kadar bi se oseba po predpisih, ki urejajo trg dela, lahko štela za brezposelno osebo
 6. neprijavljenost pri pristojnem organu za zaposlovanje, kadar bi se oseba s statusom študenta, starejša od 26 let, po predpisih, ki urejajo trg dela, lahko vpisala v evidenco iskalcev zaposlitve;
 7. neutemeljena opustitev uveljavljanja pravice, ki bi vplivala na socialni položaj te osebe oziroma njenih družinskih članov;
 8. nepripravljenost za poziv k sklenitvi dogovora o preživljanju iz 19. člena tega zakona;
 9. zavrnitev sklenitve oziroma neizvrševanje dogovora o aktivnem reševanju svoje socialne problematike;
 10. prestajanje zaporne kazni;
 11. izguba sredstev za preživljanje oziroma katerega koli dohodka, ne glede na to, ali se po tem zakonu šteje v lastni dohodek ali ne, iz razlogov, na katere je sama vplivala;
 12. neuspešno opravljeno poskusno delo iz razlogov, zaradi katerih se lahko odpove pogodba o zaposlitvi iz krivdnih razlogov;
 13. nepredloženega dokazila o vložitvi ustreznega pravnega sredstva po tretjem odstavku 17. člena tega zakona oziroma nesporočen podatek o tem, kje se to dokazilo nahaja.

(3) Osebe, pri katerih obstajajo razlogi iz prvega in drugega odstavka tega člena, se pri ugotavljanju minimalnega dohodka družine ne upoštevajo, upoštevajo pa se njihovi dohodki in premoženje.

29. člen **(izključitev krivdnih razlogov)**

(1) Ob izpolnjevanju drugih pogojev za pridobitev denarne socialne pomoči se razlog iz 1., 3. in 11. točke drugega odstavka prejšnjega člena po preteku šest mesecev od njegovega nastanka ne upoštevata, če upravičenec sklene dogovor o aktivnem reševanju svoje problematike iz 35. člena tega zakona.

(2) Ne glede na določbe prve in tretje alinee 1. točke drugega odstavka prejšnjega člena je do denarne socialne pomoči upravičena oseba, ki redno odpove ali sporazumno z delodajalcem razveljavi pogodbo o zaposlitvi zaradi nasilja v družini ali zaradi preselitve v drug kraj in zaposlitve svojega zakonca ali osebe, s katero živi v zunajzakonski skupnosti, v drugem kraju, ki je od kraja prebivanja zavarovanca oddaljen več kot uro in pol vožnje v eno smer z javnim prevoznim sredstvom.

(3) Ne glede na razloge iz 1., 3. in 5. točke drugega odstavka prejšnjega člena je ob izpolnjevanju drugih pogojev za pridobitev denarne socialne pomoči do denarne socialne pomoči upravičena oseba, ki skrbi:

1. za otroka ali

2. za odraslo osebo, ki ni sposobna skrbeti zase,

ki se šteje v družino, če tak način varstva otroku oziroma odrasli osebi nadomešča celodnevno institucionalno varstvo.

1.10 Povečanje denarne socialne pomoči za dodatek za pomoč in postrežbo

32. člen

(1) Upravičencu do denarne socialne pomoči, ki mu je zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti za opravljanje osnovnih življenjskih potreb nujna pomoč druge osebe in ne prejema dodatka za tujo nego in pomoč po drugih predpisih, se denarna socialna pomoč poveča za dodatek za pomoč in postrežbo.

(2) Potrebo po nujni pomoči druge osebe ugotavlja invalidska komisija po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

(3) Višina dodatka za pomoč in postrežbo se določi v višini dodatka za pomoč in postrežbo, ki bi upravičencu pripadal, če bi bil do njega upravičen po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

(4) Center za socialno delo lahko invalidski komisiji iz drugega odstavka tega člena poda predlog za ponovno ugotavljanje potrebe po nujni pomoči druge osebe upravičencu do dodatka za pomoč in postrežbo po tem zakonu, če oceni, da se mu je zdravstveno stanje izboljšalo v taki meri, da je upravičen do nižjega dodatka za pomoč in postrežbo ali ga ne potrebuje več.

33. člen

(namen in dodelitev)

(1) Ne glede na določbe tega poglavja se lahko samski osebi oziroma družini kot posebna oblika denarne socialne pomoči dodeli izredna denarna socialna pomoč, če se ugotovi, da se je samska oseba ali družina iz razlogov, na katere ni mogla ali ne more vplivati, znašla v položaju materialne ogroženosti oziroma, če izkazuje izredne stroške, ki so vezani na preživljanje, ki jih z lastnim dohodkom ali lastnim dohodkom družine ne more pokriti.

(2) Izredna denarna socialna pomoč se glede na potrebe samske osebe ali družine dodeli v enkratnem znesku ali za obdobje iz drugega in tretjega odstavka 36. člena tega zakona.

(3) Višina izredne denarne socialne pomoči mesečno ne sme presegati višine enega minimalnega dohodka samske osebe ali družine, v enem koledarskem letu pa ne sme presegati višine petih njenih minimalnih dohodkov, od katerih se lahko višina treh njenih minimalnih dohodkov dodeli le za izredne stroške, nastale zaradi naravne nesreče ali višje sile.

(4) Ne glede na prejšnji odstavek se v primeru osebe, ki je imela v prejšnji odločbi o upravičenosti do izredne denarne socialne pomoči status otroka, ob novi vlogi za izredno denarno socialno pomoč pa se šteje kot samska oseba ali kot družinski član nove družine, znesek izredne denarne socialne pomoči, prejete na podlagi prejšnje odločbe, ne šteje v višino petih minimalnih dohodkov v enem koledarskem letu.

34.a člen

(posebna oblika izredne denarne socialne pomoči po smrti družinskega člana)

(1) Ne glede na določbe tega poglavja se družinskemu članu umrlega kot posebna oblika izredne denarne socialne pomoči dodeli enkratna izredna denarna socialna pomoč v višini osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona.

(2) Do pravice iz prejšnjega odstavka je upravičen družinski član umrlega, če je bil na dan smrti umrlega upravičen do socialno varstvenih pravic po tem zakonu ali katerega lastni dohodek oziroma katerega skupni lastni dohodek družine, pri izračunu katerega se ne upoštevajo denarna socialna pomoč in varstveni dodatek po tem zakonu, otroški dodatek po zakonu, ki ureja družinske prejemke in državna štipendija po zakonu, ki ureja štipendiranje, ni presegal višine njegovega minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov, določenega na način iz 50. člena tega zakona, pri čemer se dodatki za delovno aktivnost iz 26. člena tega zakona in krivdni razlogi iz 28. člena tega zakona ne upoštevajo.

(3) Pri izračunu višine minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov, določenega na način iz 50. člena tega zakona, se šteje, da samo družinski član umrlega, ki uveljavlja pravico iz tega člena, izpolnjuje pogoj iz drugega odstavka 50. člena tega zakona.

(4) Kot družinski člani umrlega iz tega člena se štejejo naslednje osebe:

1. zakonec oziroma oseba, s katero je umrl živel v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja, v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo oziroma oseba, s katero je umrl živel v registrirani istospolni partnerski skupnosti,
2. otroci in pastorki,
3. starši oziroma oseba, s katero eden izmed staršev živi v zakonski zvezi ali v življenjski skupnosti, ki je po zakonu, ki ureja zakonsko zvezo in družinska razmerja v pravnih posledicah izenačena z zakonsko zvezo ali v registrirani istospolni partnerski skupnosti,
4. bratje ali sestre, nečaki ali nečakinje ter vnuki ali vnukinje.

(5) Vloga za enkratno izredno denarno socialno pomoč iz prvega odstavka tega člena se vložijo pri pristojnem centru za socialno delo v roku enega leta od datuma smrti umrlega. Vlogi je treba priložiti dokazilo o smrti, če podatek ni vpisan v matični register o smrti.

(6) Enkratna izredna denarna socialna pomoč iz prvega odstavka tega člena se dodeli in izplača vlagatelju kot pomoč za vse družinske člane umrlega.

1.12 Dogovor o aktivnem reševanju socialne problematike

35. člen

(1) Center za socialno delo lahko z upravičencem na podlagi opredelitve socialne problematike oziroma stisk in težav ter ocene možnih rešitev sklene dogovor o aktivnem reševanju njegove socialne problematike (vključitev v psihosocialno rehabilitacijo, zdravljenje itd.), v katerem se določijo aktivnosti in obveznosti upravičenca in prenehanje upravičenosti do denarne socialne pomoči v primeru neupravičenega prenehanja izvrševanja dogovora.

(2) Upravičenec ima pravico do povračila dejanskih stroškov, ki nastanejo zaradi izvrševanja dogovora iz prejšnjega odstavka, kar center za socialno delo opredeli v dogovoru.

38. člen

(način izplačevanja)

(1) Denarna socialna pomoč pripada upravičencu od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi vloge. Kadar okoliščine to zahtevajo, se izplača takoj v naravi.

(2) Denarna socialna pomoč se praviloma izplača v denarju, v utemeljenih primerih pa se lahko deloma ali v celoti izplača v naravi (boni, naročilnice, plačila računov itd.).

50. člen
(merila za določitev višine minimalnega dohodka za varstveni dodatek)

(1) Višina minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana za ugotavljanje upravičenosti do varstvenega dodatka se v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona določi na enak način, kot velja za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

(2) Osebi iz prejšnjega člena, ki je trajno nezaposljiva ali trajno nezmožna za delo ali nezaposlena starejša od 63 let ženska oziroma 65 let moški in pri kateri ni podan krivdni razlog iz 28. člena tega zakona, se višina minimalnega dohodka, določena v skladu s prejšnjim odstavkom, v razmerju do osnovnega zneska minimalnega dohodka iz 8. člena tega zakona poveča za:

1. 0,47 osnovnega zneska minimalnega dohodka:
 - za samsko osebo,
 - za edino odraslo osebo v družini in
 - za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz prejšnjega člena in mu pripada nižji minimalni dohodek;
2. 0,25 osnovnega zneska minimalnega dohodka:
 - za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz prejšnjega člena in mu pripada višji minimalni dohodek ali ima status aktivne osebe;
3. 0,55 osnovnega zneska minimalnega dohodka:
 - za samsko osebo iz 5. točke prvega odstavka 26. člena tega zakona.

(3) Če se pri določitvi minimalnega dohodka upoštevajo tudi otroci, se seštevek minimalnih dohodkov za varstveni dodatek, ki pripadajo posameznim družinskim članom družine, poveča za 0,11 osnovnega zneska minimalnega dohodka.

51. člen
(način določitve višine varstvenega dodatka)

(1) Višina varstvenega dodatka za samsko osebo, ki izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in nima lastnega dohodka, se določi v višini 0,47 osnovnega zneska minimalnega dohodka.

(2) Višina varstvenega dodatka za samsko osebo, ki izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in ima lastni dohodek, se določi v višini razlike med minimalnim dohodkom za varstveni dodatek, ki pripada tej osebi, in njenim lastnim dohodkom.

(3) Višina varstvenega dodatka za osebo, ki izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in se nahaja v družini, se določi kot razlika med seštevkom minimalnih dohodkov za varstveni dodatek, ki pripadajo posameznim družinskim članom družine, in lastnim dohodkom družine.

(4) Ne glede na prvi, drugi in tretji odstavek tega člena se višina varstvenega dodatka za upravičence do denarne socialne pomoči oziroma za osebe, ki bi do denarne socialne pomoči lahko bile upravičene ter izpolnjujejo pogoje iz 49. člena tega zakona, določi v višini:

1. 0,47 osnovnega zneska minimalnega dohodka:
 - za samsko osebo,
 - za edino odraslo osebo v družini in
 - za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in mu pripada nižji minimalni dohodek;
2. 0,25 osnovnega zneska minimalnega dohodka:
 - za odraslo osebo v družini, v kateri njen odrasli družinski član izpolnjuje pogoje iz 49. člena tega zakona in mu pripada višji minimalni dohodek ali ima status aktivne osebe;
3. 0,55 osnovnega zneska minimalnega dohodka:
 - za samsko osebo iz 5. točke prvega odstavka 26. člena tega zakona.

(5) Če se pri določitvi minimalnega dohodka iz prejšnjega odstavka upoštevajo tudi otroci, se višina varstvenega dodatka poveča za 0,11 osnovnega zneska minimalnega dohodka.

54.a člen (omejitev dedovanja)

(1) Dedovanje zapustnikovega premoženja, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji do višine 2/3 prejetih sredstev, ki jih je zapustnik prejel iz naslova oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika.

(2) Za prejeto izredno denarno socialno pomoč iz 33., 34.a in 34.b člena tega zakona, se dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji.

(3) Dedovanje zapustnikovega premoženja, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji v vrednosti pomoči, ki jo je zapustnik prejel iz naslova denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, če mu je bila ta pomoč dodeljena, ker je imel v lasti stanovanje, v katerem je dejansko prebival ter imel prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost je presegala 120.000 eurov, in ki si s tem stanovanjem preživetja začasno ni mogel zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ni mogel vplivati:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejel ali jo je prejel največ osemnajstkrat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot osemnajstkrat in je soglašal z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je bil, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije.

61. člen (pridobivanje podatkov)

(1) Podatki iz 60. člena tega zakona se zbirajo neposredno od posameznika za njega in za njegove družinske člane iz uradnih zbirk, ki jih v Republiki Sloveniji vodijo za to pooblaščen organi in organizacije, ter od drugih upravljavcev zbirk osebnih podatkov v skladu z drugim odstavkom tega člena in zakonom, ki ureja splošni upravni postopek. Posameznik, na katerega se nanaša pravica po tem zakonu, ali njegov zakoniti zastopnik je pristojnemu centru za socialno delo dolžan dati vse podatke, o katerih center za socialno delo vodi zbirke podatkov.

(2) Ministrstvo in centri za socialno delo brezplačno pridobivajo podatke za vlagatelja in njegove družinske člane po tem zakonu iz obstoječih zbirk podatkov naslednjih upravljavcev:

1. Ministrstva za notranje zadeve – podatke iz centralnega registra prebivalstva (osebno ime, EMŠO, državljanstvo, davčna številka osebe, ki se ji izplačuje pravica po tem zakonu, stalno ali začasno prebivališče, državo bivanja, naslov za vročanje, zakonski stan, sprememba osebnega imena, podaljšanje in odvzem roditeljske pravice ter datum prenehanja tega ukrepa, odvzem in vrnitev poslovne sposobnosti, skrbništvo ter datum prenehanja tega ukrepa, datum smrti, podatke o izdanem dovoljenju za prebivanje tujca, serijska številka dovoljenja, vrsta dovoljenja, razlog in namen izdaje, datum izdaje in obdobje veljavnosti, podatek o tem, ali je dovoljenje za prebivanje veljavno oziroma ali je prenehalo veljati), podatke o gospodinjstvu iz evidence gospodinjstev (osebno ime in EMŠO oseb v skupnem gospodinjstvu, podatek o nosilcu gospodinjstva in razmerju do nosilca gospodinjstva) ter podatke o lastništvu vozila in o vozilu iz evidence registriranih vozil (datum prve registracije vozila, podatki o lastniku, podatki o osebi, na katero je vozilo registrirano, pa ni lastnik vozila, podatki o vozilu),
2. Ministrstva za obrambo – podatke o višini, obdobju upravičenosti in datumu izplačila izplačanega dohodka na podlagi pogodbe o prostovoljnem služenju vojaškega roka, podatke o višini, obdobju upravičenosti in datumu izplačila izplačanega dohodka na podlagi pogodbe o vojaški službi v rezervni sestavi,
3. Ministrstva za šolstvo in šport oziroma Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo oziroma izvajalcev vzgojne, izobraževalne ali študijske dejavnosti – podatke o vključenosti vlagatelja in njegovih družinskih članov v vzgojni oziroma izobraževalni oziroma višješolski zavod (ime vrtca ali osnovne šole ali srednje šole ali višje šole in obdobje vključenosti), identifikacijska številka izobraževalnega zavoda (šifra PRS), datum izpisa iz izobraževalnega zavoda, datum zaključka izobraževalnega programa, identifikacijska številka vzgojno-izobraževalnega oziroma višješolskega programa, podatek o statusu (dijak, študent, udeleženec izobraževanja odraslih),
4. Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo – podatke o vključenosti študentov ali študentk v izobraževalne programe (ime fakultet, obdobje vključenosti, naslov visokošolskega zavoda, vrsta visokošolskega zavoda, identifikacijska številka visokošolskega zavoda (šifra PRS), datum izpisa iz študijskega programa, datum zaključka študijskega programa, identifikacijska številka in naziv študijskega programa), podatek o statusu

- (študent),
5. centrov za socialno delo – podatke o višini, obdobju upravičenosti in datumu izplačila porodniškega nadomestila, očetovskega nadomestila, nadomestila za nego in varstvo otroka, posvojiteljskega nadomestila, starševskega dodatka, dodatka za nego otroka, ki potrebuje posebno varstvo, delnega izplačila za izgubljeni dohodek, rejnine, plačilu dela rejniku, preživnin, podatke o sostarševstvu in o obdobju vključenosti v rejništvo,
 6. Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije – podatke o zavarovancu, vključenem v pokojninsko in invalidsko zavarovanje (podlaga za zavarovanje, datum prijave in objave v pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter podatke o zavarovalnem času), in uživalcih pravic pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki jih izplačuje Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (vrsti, višini, datumu izplačila in datumu upravičenosti do posamezne pravice) in podatke o višini, datumu izplačila in datumu upravičenosti do dodatka za tujo nego in pomoč ter nadomestila za invalidnost po predpisih o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb;
 7. Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije – podatke o zavarovancih, vključenih v obvezno zdravstveno zavarovanje (podlaga za zavarovanje, datum prijave in objave v obvezno zdravstveno zavarovanje), podatke o višini, datumu upravičenosti in datumu izplačila nadomestila iz naslova obveznega zdravstvenega zavarovanja iz evidence zavarovancev obveznega zdravstvenega zavarovanja ter podatke o zavarovancih, vključenih v pokojninsko in invalidsko zavarovanje,
 8. Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ) – podatke o brezposelnih osebah iz evidence brezposelnih oseb (datum prenehanja delovnega razmerja, datum prijave v evidenco in objave iz nje ter o razlogih prenehanja vodenja v evidenci, podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila in razlogih prenehanja izplačevanja nadomestil iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti posameznih brezposelnih oseb, podatke o višini, obdobju upravičenosti, datumu izplačila in razlogih prenehanja izplačevanja dodatka za aktivnost), podatke iz evidence oseb, vključenih v ukrepe aktivne politike zaposlovanja in evidence iskalcev zaposlitve (datum prijave in objave v evidenco ter o razlogih prenehanja vodenja v tej evidenci), podatke iz evidence brezposelnih oseb, ki so začasno nezaposeljive (podatke o datumu obravnave na komisiji, podatke o mnenju in predlogih ukrepov komisije ter predvideno trajanječasne nezaposljivosti),
 9. Jamstvenega in preživninskega sklada Republike Slovenije – podatke o višini, obdobju upravičenosti in datumu izplačila nadomestil preživnine, podatke o izplačilih ob insolventnosti delodajalca,
 10. Davčni upravi Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: DURS) – v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek, podatke o dohodkih skladno z zakonom, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine, podatke o davku in obveznih prispevkih za socialno varnost, ki se nanašajo na te dohodke, podatke o normiranih oziroma dejanskih stroških, ki se nanašajo na te dohodke, vlagatelja in njegovih družinskih članov po tem zakonu ter podatke o vzdrževanih družinskih članih vlagatelja in njegovih družinskih članov, podatke o številkah TRR vlagatelja in njegovih družinskih članov v tujini,
 11. Geodetske uprave Republike Slovenije – podatke o vrednosti nepremičnin (posplošena tržna vrednost po predpisu, ki ureja množično vrednotenje nepremičnin iz registra nepremičnin), podatke o vrsti nepremičnine (dejanska raba parcele iz zemljiškega katastra, dejanska raba stavb in delov stavb iz katastra stavb), podatki o površini stanovanja,
 12. upravnih enot – podatke o višini, obdobju upravičenosti in datumu izplačil materialnih pravic po predpisih o vojnih veteranih, žrtvah vojnega nasilja, vojnih invalidih (veteranski dodatek, invalidski dodatek, družinski dodatek),
 13. Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij – podatke o začetku in izteku prestajanja kazni zapora za vlagatelja in njegove družinske člane na prestajanju kazni zapora ter podatke o začetku in izteku vzgojnega ukrepa oddaje v prevzgojni dom za mladoletnike,
 14. Uprave Republike Slovenije za pomorstvo – podatke o lastništvu vodnih plovil vlagatelja in njegovih družinskih članov po tem zakonu ter o vodnem plovilu,
 15. okrajnih sodišč – podatke o lastništvu nepremičnin vlagatelja in njegovih družinskih članov,
 16. Klirinško depotne družbe – računalniški izpis podatkov, vpisanih v centralnem registru nematerializiranih vrednostnih papirjev, ki se nanašajo na posameznega imetnika ali imetnice nematerializiranih vrednostnih papirjev,
 17. Slovenskega informacijskega sistema bonitet (SISBON) – podatke o vrsti posla (osebni računi z odobrenim izrednim limitom, izredni limit, posojila, kreditne kartice, poročstva drugim, druge terjatve), datum sklenitve posla, oznaka valute, znesek ob odobritvi, znesek anuitete ali obroka, vrsta anuitete ali obroka, odplačilna doba v mesecih, podatki o moratoriju, podatke o poslovnih dogodkih, ki vplivajo na potek posla (odplačilo dolga, predčasno odplačilo, sprememba odplačilne dobe, sprememba obroka), podatke o poslovnih dogodkih, ki niso v skladu s pogodbo (odpoved posla zaradi neplačila dolga, neplačan zapadli dolg, blokiranje, deblokiranje),
 18. Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES) – podatke o vrednosti lastniških deležev (matična številka zasebnika ali zasebnice (v nadaljnjem besedilu: zasebnik) ali pravne osebe, datum vpisa in izbrisa v Poslovni register Slovenije, pravnoorganizacijska oblika, davčna številka zasebnika ali pravne

- osebe, znesek osnovnega kapitala, lastniški delež osebe v gospodarski družbi ali zadrugi), podatek o višini dobička zasebnika in pravnih oseb, podatek o številki transakcijskega računa vlagatelja in njegovih družinskih članov, podatek o statusu računa (odprt, zaprt), datumu zaprtja računa,
19. Kapitalske družbe – podatke o višinah pokojninskih rent in odkupnih vrednosti, izplačanih v skladu z zakonom, ki ureja prvi pokojninski sklad Republike Slovenije in preoblikovanje pooblaščenih investicijskih družb,
 20. Ministrstva za zdravje, Inštituta za varovanje zdravja in drugih izvajalcev zdravstvene dejavnosti – podatke o zdravstvenem stanju (podatke o duševnem zdravju in o odvisnosti) oziroma invalidnosti (kategorija) vlagatelja in njegovih družinskih članov,
 21. lokalnih skupnosti – podatke o subvencijah, ki jih za opravljanje dejavnosti dodeljujejo lokalne skupnosti (vrsta, višina in obdobje upravičenosti, datum izplačila in namen pomoči) in podatke o pomočeh lokalnih skupnosti (vrsta, višina in obdobje upravičenosti, datum izplačila in namen pomoči),
 22. sodnega in poslovnega registra – podatke o udeležbi vlagatelja in njegovih družinskih članov po tem zakonu v gospodarskih družbah in drugih poslovnih subjektih,
 23. kreditnih institucij – podatke o prometu na transakcijskih računih, podatke o višini sredstev na varčevalnih računih, podatke o višini depozitov, podatke o premoženjskih pravicah iz poddepoja finančnih instrumentov vlagatelja in njegovih družinskih članov po tem zakonu, o lastništvu, vrednosti, nazivu in številu enot premoženja,
 24. družb za upravljanje – podatke iz registra investicijskih kuponov, podatke o lastništvu investicijskih kuponov vlagatelja in njegovih družinskih članov po tem zakonu, podatke o knjigovodski vrednosti enote premoženja oziroma čisti vrednosti sredstev, podatke o nazivu in številu enot premoženja,
 25. borzno posredniških hiš – podatke o premoženjskih pravicah iz poddepoja finančnih instrumentov vlagatelja in njegovih družinskih članov po tem zakonu, o lastništvu, vrednosti enote premoženja, podatke o nazivu in številu enot premoženja,
 26. Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije – podatke o vrsti štipendije (kadrovska, Zoisova, Ad futura štipendija, štipendija za Slovence v zamejstvu oziroma Slovence po svetu), obdobje upravičenosti do štipendije.

(3) V primerih iz prvega in drugega odstavka tega člena posameznikov, na katere se podatki nanašajo, ni treba predhodno seznaniti.

(4) Center za socialno delo in ministrstvo lahko za odločanje o pravicah po tem zakonu po uradni dolžnosti pridobivata vse potrebne podatke, ki se štejejo za davčno tajnost.

(5) Ministrstvo lahko centralno zbirko podatkov na način in pod pogoji, ki jih določata zakon, ki ureja varstvo osebnih podatkov, in zakon, ki ureja davčni postopek, poveže z zbirkami podatkov iz drugega odstavka tega člena.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

/

VI. PRILOGE

Predlog zakona ne zahteva spremembe podzakonskih aktov, zato ti niso priloženi.

Priložen je MSP-test.